

Adela
GAŚSIOROWSKA

Miejskie i wojewódzkie
komisje dialogu społecznego
ds. **polityki narkotykowej:**

PODREČZNIK

Miejskie i wojewódzkie komisje dialogu społecznego ds. polityki narkotykowej. Podręcznik.

Autorka: Adela Gąsiorowska

Komentarz: prof. Dawid Sześciło

Korekta: Literalnie Justyna Szumieł

Oprawa graficzna: Bartłomiej Kopciuch

Wydawca:

Polska Sieć Polityki Narkotykowej

ul. Mazowiecka 11/49

00-052 Warszawa

www.politykanarkotykowa.pl

ISBN: 978-83-951463-1-2

Warszawa, 2021 r.

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie

Komentarz	5
Wstęp	6
Wykaz skrótów	7

Rozdział 1. Tworzenie dobrej miejskiej i wojewódzkiej polityki narkotykowej

1.1. Polityka narkotykowa w polskich samorządach - ramy prawne	8
Podmioty odpowiedzialne za realizację polityki narkotykowej	8
Narodowy Program Zdrowia	8
Krajowe organy koordynacyjne i doradcze	10
Polityka narkotykowa w województwie (art. 9 UPN)	10
Polityka narkotykowa w gminie (art. 10 UPN)	11
1.2. Tworzenie miejskich polityk narkotykowych - dobre praktyki	12
Rola miejskich polityk narkotykowych	12
Deklaracja Warszawska	12
Doświadczenia - świat	14
Doświadczenia - Polska	16

Rozdział 2. Tworzenie i działanie miejskich i wojewódzkich KDS

2.1. Podstawy prawne działania KDS	21
Dialog społeczny w obszarze polityki narkotykowej	21
Konsultacje społeczne i współpraca międzysektorowa w mieście i województwie	22
Uchwały w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami	23
Programy współpracy z organizacjami pozarządowymi	24
2.2. Tworzenie miejskich KDS	25
Umocowanie KDS w uchwałach rady miasta	25
Ustalenie kompetencji KDS oraz zasad ich tworzenia i działania	27
Powołanie KDS ds. polityki narkotykowej	30
2.3. Działanie miejskich KDS	30
Regulamin	30
Budowa i skład	31
Organy	32

Posiedzenia	33
Sprawozdawczość	34
2.4. KDS w województwie	35
Wojewódzkie KDS	35
Rola miejskich KDS w kształtowaniu polityki wojewódzkiej	35
Współpraca między KDS	36
Rozdział III: KDS działające w zakresie opieki społecznej.	
Zestawienie	37
Załączniki do podręcznika:	
Załącznik nr 1 - wzór regulaminu wewnętrznego KDS	42
Załącznik nr 2 - Wzór protokołu ze spotkania KDS	45
Załącznik nr 3 - Wzór rocznego sprawozdania z działalności KDS	46

Komentarz

Dobre polityki publiczne – zarówno krajowe, jak i lokalne – to polityki tworzone w zgodzie z koncepcją współzarządzania (*governance*). Oznacza to aktywne włączanie w procesy decydowania i wdrażania polityk szerokiego grona podmiotów spoza administracji publicznej, które swoją wiedzą, doświadczeniem i znajomością danego obszaru często przewyższają instytucje publiczne. Niniejsza publikacja pokazuje, jak to robić w konkretnym obszarze spraw lokalnych, tj. przy tworzeniu i wdrażaniu lokalnych polityk narkotykowych. Głównym narzędziem współzarządzania w tym obszarze mogą stać się miejskie i wojewódzkie komisje dialogu społecznego do spraw polityki narkotykowej, które – jak pokazują przykłady opisane w Podręczniku – zaczęły już funkcjonować w niektórych polskich samorządach.

Warto upowszechniać i udoskonalać ten model tworzenia lokalnych czy regionalnych polityk narkotykowych, ponieważ – tak jak w wielu innych obszarach – partnerska współpraca administracji z sektorem pozarządowym i szerokim gronem innych interesariuszy jest warunkiem skutecznej interwencji publicznej. Recenzowany Podręcznik stanowi o tyle istotne wsparcie, że zawiera konkretny przepis na tworzenie komisji dialogu społecznego do spraw polityki narkotykowej. Nie ogranicza się zatem do ogólnego pokazania korzyści z tego rozwiązania, ale krok po kroku pokazuje, jak od idei partnerstwa międzysektorowego przejść do jej realizacji.

Byłoby znakomicie, gdyby podobny wzorzec tworzenia i realizacji polityk na szczeblu lokalnym czy regionalnym na trwałe upowszechnił się również w innych obszarach spraw lokalnych. Wciąż polskie samorządy mają w tej sferze sporo do nadrobienia – w porównaniu do doświadczeń i dorobku samorządów w innych państwach europejskich.

prof. Dawid Sześciło

Wstęp

Doświadczenia różnych krajów pokazują, że zmiana w podejściu do tworzenia i realizacji polityki narkotykowej często zaczyna się na poziomie lokalnym. Innowacyjne rozwiązania umożliwiające minimalizację negatywnych skutków użytkowania nielegalnych substancji zazwyczaj stosowane były najpierw w miastach, na długo przed ich uregulowaniem na szczeblu krajowym. Jednocześnie stosowanie tych rozwiązań niejednokrotnie było wynikiem działań organizacji społecznych lub aktywistów i aktywek, a ich sukces wynikał w dużej mierze ze współpracy społeczeństwa obywatelskiego z urzędnikami miejskimi.

Współpraca taka może być prowadzona za pośrednictwem różnych organów opiniotwórczych, złożonych z przedstawicieli i przedstawicielek organizacji społecznych oraz organów administracji publicznej, nazwanych na potrzeby niniejszego Podręcznika zbiorczo komisjami dialogu społecznego (KDS). W ostatnich latach podobne komisje działały m.in. w czterech polskich miastach: Gdańsku, Krakowie, Warszawie oraz Wrocławiu.

Celem Podręcznika jest **przybliżenie korzyści** płynących z funkcjonowania KDS oraz dostarczenie **praktycznych informacji** na temat ich tworzenia i działania.

Podręcznik jest przeznaczony przede wszystkim dla urzędników i urzędniczek miejskich – zarówno działających w obszarze przeciwdziałania narkomanii, uzależnień i zdrowia publicznego, jak i odpowiedzialnych za współpracę administracji publicznej z organizacjami społecznymi. Może być on również przydatny dla osób zatrudnionych w urzędach marszałkowskich, a także organizacji społecznych zainteresowanych powołaniem KDS w swoim samorządzie.

Podręcznik składa się z trzech części. W pierwszym rozdziale można znaleźć podstawowe wiadomości dotyczące ram prawnych samorządowej polityki narkotykowej, a także informacje o dotychczasowych doświadczeniach związanych z partycypacyjnym tworzeniem strategii narkotykowych w Polsce i na świecie. W drugim rozdziale omówiono szczegółowe zasady tworzenia i działania KDS w mieście i województwie. Trzeci rozdział stanowi zaś zestawienie informacji na temat KDS, które działają lub działały w ostatnich latach w Polsce. Dodatkowo w załącznikach do Podręcznika można znaleźć wzory regulaminu wewnętrznego, protokołu oraz sprawozdania rocznego z działalności komisji.

Podręcznik został opracowany w oparciu o dokumenty regulujące działanie KDS, wcześniejsze publikacje Polskiej Sieci Polityki Narkotykowej oraz wywiady przeprowadzone z członkami i członkiniami działających w Polsce komisji. Wzory dokumentów będące załącznikami do Podręcznika zostały zaś opracowane na podstawie dokumentów używanych przez warszawską Branżową Komisję Dialogu Społecznego ds. Przeciwdziałania Narkomanii i HIV/AIDS.

Zasady tworzenia i działania funkcjonujących dotychczas KDS są bardzo różnorodne. Wynika to w dużym stopniu ze specyfiki każdego z miast oraz ich odmiennej kultury współpracy z organizacjami społecznymi. Różnice te trzeba mieć na względzie, planując utworzenie komisji w swoim mieście. Niektóre elementy działania KDS oraz wnioski ich członków i członkiń są jednak wspólne dla wszystkich komisji. Tworząc KDS, warto więc wykorzystać opisane w Podręczniku dobre praktyki i rekomendacje oraz załączone do niego wzory dokumentów.

Wykaz skrótów:

BKDS – branżowa komisja dialogu społecznego

DKDS – dzielnicowa komisja dialogu społecznego

FKDS – forum komisji dialogu społecznego

GPPN – gminny program przeciwdziałania narkomanii

KDS – komisje dialogu społecznego (organy opiniodawczo-doradcze działające w samorządzie terytorialnym, złożone z przedstawicieli i przedstawicielek organizacji pozarządowych oraz organów administracji publicznej, w tym także komisje, zespoły i grupy działające pod innymi nazwami)

KRDPP – Krakowska Rada Działalności Pożytku Publicznego

NPZ – Narodowy Program Zdrowia

WPPN – wojewódzki program przeciwdziałania narkomanii

WRDPP – Warszawska Rada Działalności Pożytku Publicznego

UDDPiW – ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.)

UPN – ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2050)

USG – ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.)

USW – ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1668 z późn. zm.)

UZP – ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 183 z późn. zm.)

ROZDZIAŁ I:

TWORZENIE DOBREJ MIEJSKIEJ I WOJEWÓDZKIEJ POLITYKI NARKOTYKOWEJ**1.1. Polityka narkotykowa w polskich samorządach – ramy prawne**

Podstawowe ramy polityki narkotykowej państwa i samorządów terytorialnych wyznacza ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Określa ona m.in. zasady i tryb postępowania w zakresie przeciwdziałania narkomanii, a także związane z nimi zadania i uprawnienia organów administracji rządowej, jednostek samorządu terytorialnego i innych podmiotów.

Podmioty odpowiedzialne za realizację polityki narkotykowej

Zgodnie z przepisami UPN zadania w zakresie przeciwdziałania narkomanii realizują w szczególności organy administracji rządowej, w tym Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, oraz organy jednostek samorządu terytorialnego (art. 5 ust. 1 i art. 6 ust. 1 UPN).

W realizacji tych zadań mogą uczestniczyć również partnerzy społeczni, tj.:

- 1) organizacje pozarządowe i inne podmioty, których działalność statutowa obejmuje zadania należące do sfery zadań publicznych w zakresie ochrony i promocji zdrowia, pomocy społecznej, działalności charytatywnej, nauki, edukacji, oświaty i wychowania, kultury fizycznej, porządku i bezpieczeństwa publicznego lub przeciwdziałania patologiom społecznym, promocji i organizacji wolontariatu;
- 2) samorządy zawodów medycznych;
- 3) rodziny osób uzależnionych oraz
- 4) grupy samopomocy osób uzależnionych i ich rodzin (art. 5 ust. 3 UPN).

Narodowy Program Zdrowia

Działania w zakresie przeciwdziałania narkomanii realizowane są na podstawie Narodowego Programu Zdrowia (art. 7 UPN). Celem NPZ jest realizacja polityki zdrowia publicznego. Program powinien opierać się na współdziałaniu organów administracji rządowej, jednostek samorządu terytorialnego i podmiotów, których cele statutowe lub przedmiot działalności dotyczą spraw objętych zadaniami z zakresu zdrowia publicznego, w tym organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego (art. 3 ust. 2 w zw. z art. 9 ust. 1 UZP).

Narodowy Program Zdrowia przyjmowany jest w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, na okres nie krótszy niż 5 lat i określa:

- 1) cel strategiczny NPZ ukierunkowany na wydłużenie życia w zdrowiu ludności Rzeczypospolitej Polskiej i poprawę jakości życia związanej ze zdrowiem oraz ograniczanie społecznych nierówności w zdrowiu;
- 2) cele operacyjne służące realizacji celu strategicznego ukierunkowane na zmniejszenie narażenia społeczeństwa na największe zagrożenia zdrowia;
podmioty odpowiedzialne za realizację zadań;
- 3) realizatorów zadań;

- 4) tryb i wysokość finansowania zadań;
- 5) wskaźniki i sposób monitorowania i ewaluacji NPZ.

W roku 2021 ma zostać przyjęty Narodowy Program Zdrowia na lata 2021–2025. Jednym z celów operacyjnych zawartych w projekcie NPZ jest profilaktyka uzależnień. Obok zadań związanych z przeciwdziałaniem uzależnieniom od nikotyny, alkoholu i od zachowań, w programie przewidziano następujące zadania służące realizacji celu operacyjnego:

Zintegrowane przeciwdziałanie uzależnieniom	Uzależnienie od narkotyków
1) Edukacja zdrowotna i profilaktyka uzależnień (uniwersalna, selektywna, wskazująca) realizowana zgodnie z wynikami badań epidemiologicznych i innych wiarygodnych źródeł informacji 2) Monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz używania wyrobów tytoniowych, w tym nowatorskich wyrobów tytoniowych i elektronicznych papierosów Badania problematyki związanej ze spożywaniem alkoholu, z uwzględnieniem monitorowania poziomu i struktury spożycia oraz dostępności alkoholu oraz inicjowanie, wspieranie i prowadzenie badań dotyczących problemów wynikających z używania alkoholu 3) Szkolenia dla kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu profilaktyki uzależnień 4) Poszerzanie i udoskonalanie oferty oraz wspieranie realizacji programów profilaktyki o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w szczególności zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego 5) Redukcja szkód, rehabilitacja i reintegracja społeczna	1) Zadania na rzecz ograniczania stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP 2) Prowadzenie poradnictwa w ramach ogólnopolskiego telefonu zaufania oraz poradni internetowej 3) Objęcie leczeniem substytucyjnym co najmniej 30% osób uzależnionych od opioidów w każdym województwie 4) Zwiększanie liczby programów terapeutycznych skierowanych do użytkowników przetworów konopi i osób uzależnionych od nich.

Krajowe organy koordynacyjne i doradcze

Przepisy UPN i UPZ przewidują istnienie kilku ciał koordynacyjnych, sterujących, doradczych i opiniujących w zakresie polityki narkotykowej i realizacji NPZ:

1) Rada ds. Przeciwdziałania Narkomanii (art. 12–17 UPN)

Rada jest organem koordynacyjno-doradczym w sprawach z zakresu przeciwdziałania narkomanii, działającym przy Prezesie Rady Ministrów. Do jej zadań należy m.in. monitorowanie i koordynowanie działań w zakresie realizacji polityki narkotykowej państwa, monitorowanie realizacji krajowych strategii i planów działania oraz NPZ, a także występowanie o tworzenie, zmianę lub uzupełnienie tych strategii i planów oraz zalecanie rozwiązań organizacyjnych w zakresie dotyczącym przeciwdziałania narkomanii. **W skład Rady wchodzi przedstawiciele administracji rządowej oraz przedstawiciele strony samorządowej w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego przez nią wskazany. Członków Rady powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów. W skład zespołów roboczych Rady mogą wchodzić ponadto inne osoby, w szczególności specjaliści zajmujący się problematyką przeciwdziałania narkomanii. Osoby te mogą być również zapraszane do udziału w posiedzeniach Rady.**

2) Zespół ds. oceny ryzyka zagrożeń dla zdrowia lub życia ludzi związanych z używaniem nowych substancji psychoaktywnych (art. 18a–18d UPN)

Zespół jest organem opiniodawczo-doradczym ministra właściwego ds. zdrowia. Do zadań Zespołu należy w szczególności ocena skutków oddziaływania wynikających z używania substancji psychotropowych i środków odurzających oraz ocena substancji, które mogą być umieszczane w wykazie nowych substancji psychoaktywnych albo w wykazie środków odurzających lub substancji psychotropowych, a także rekomendowanie ministrowi właściwemu do spraw zdrowia zmian w tych wykazach. **Członkami Zespołu są specjaliści posiadający wiedzę z zakresu nauk chemicznych, farmakologii, toksykologii, psychiatrii, nauk społecznych lub nauk prawnych powoływani i odwoływani przez ministra właściwego ds. zdrowia. Przewodniczący Zespołu może ponadto powoływać ekspertów w celu przedstawienia opinii lub do udziału w pracach Zespołu.**

3) Komitet Sterujący Narodowego Programu Zdrowia (art. 10 UPZ)

Zadaniem Komitetu jest bieżąca koordynacja działań i rozwiązywanie problemów związanych z realizacją NPZ. Członkami Komitetu są przedstawiciele ministrów odpowiedzialnych za realizację zadań w ramach NPZ powoływani i odwoływani przez ministra właściwego ds. zdrowia.

Polityka narkotykowa w województwie (art. 9 UPN)

Wojewódzkie polityki narkotykowe realizowane są na podstawie Wojewódzkich Programów Przeciwdziałania Narkomanii. WPPN jest opracowywany przez zarząd województwa oraz uchwalany przez sejmik województwa jako część strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej. **Wojewódzki Program powinien uwzględniać cele operacyjne dotyczące przeciwdziałania narkomanii określone w NPZ.** WPPN jest realizowany przez jednostkę w nim wskazaną, a za jego

realizację i koordynację odpowiedzialny jest zarząd województwa lub powołany przez niego pełnomocnik.

Zarządy województwa powołują również ekspertów wojewódzkich do spraw informacji o narkotykach i narkomanii. Do ich zadań należy w szczególności:

- 1) zbieranie, gromadzenie, wymiana, opracowywanie i przetwarzanie informacji i danych dotyczących przeciwdziałania narkomanii oraz baz danych i publikacji dotyczących narkotyków i narkomanii;
- 2) prowadzenie i inicjowanie badań dotyczących narkotyków i narkomanii oraz opracowywanie i udostępnianie ich wyników;
- 3) formułowanie wniosków sprzyjających kształtowaniu adekwatnej do sytuacji strategii reagowania na problem narkomanii, a także gromadzenie i analiza informacji dotyczących nowo pojawiających się trendów w używaniu środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych.

Polityka narkotykowa w gminie (art. 10 UPN)

Przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy, które obejmują:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej;
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- 4) wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych działających na rzecz rozwiązywania problemów narkomanii;
- 5) udzielanie pomocy społecznej osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz integrowanie tych osób ze środowiskiem lokalnym z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Zadania te realizowane są w oparciu o Gminne Programy Przeciwdziałania Narkomanii. GPPN jest opracowywany przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta oraz uchwalany przez radę gminy jako część gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych. **Program powinien uwzględniać cele operacyjne dotyczące przeciwdziałania narkomanii określone w NPZ.** Gminny Program jest realizowany przez jednostkę w nim wskazaną. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta może też powołać pełnomocnika odpowiedzialnego za realizację zadań gminy w zakresie przeciwdziałania narkomanii.

1.2. Tworzenie miejskich polityk narkotykowych - dobre praktyki

Rola miejskich polityk narkotykowych

Ze względu na to, że istotna część zadań dotyczących tworzenia i realizacji polityki narkotykowej spoczywa na organach gminy, są one szczególnie odpowiedzialne za przyjmowanie skutecznych rozwiązań w tym zakresie. W jeszcze większym stopniu dotyczy to dużych miast, których przestrzeń stanowi odrębny system dystrybucji i użytkowania nielegalnych substancji. W związku z tym pomocne może być ustalenie wytycznych dotyczących miejskich polityk narkotykowych odnoszących się zarówno do sposobów tworzenia tych polityk, jak i rozwiązań, które powinny być w nich stosowane.

Deklaracja Warszawska

Tego typu wytyczne sformułowano m.in. w Deklaracji Warszawskiej, przyjętej w lutym 2016 r. Deklaracja została wypracowana podczas II Międzynarodowej Konferencji nt. Miejskich Polityk Narkotykowych, zorganizowanej w Warszawie w 2016 r. przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Miasto Stołeczne Warszawa oraz Polską Sieć Polityki Narkotykowej przy wsparciu Open Society Foundations¹. W jej opracowaniu brali udział przedstawiciele i przedstawicielki władz lokalnych i krajowych, organów ścigania, społeczeństwa obywatelskiego, użytkowników i użytkowniczek substancji psychoaktywnych oraz instytucji prowadzących programy leczenia i redukcji szkód, a także naukowcy i naukowczynie.

W 2016 r. Deklaracja została zaprezentowana na posiedzeniu Komisji Środków Odurzających (CND), a także na Specjalnej Sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ. W kolejnych latach była ponadto podstawą szkoleń organizowanych w całej Polsce dla urzędników i urzędniczek miejskich przez Polską Sieć Polityki Narkotykowej.

Twórcy i twórczynie Deklaracji wyszli z założenia, że realnym celem w zakresie polityki narkotykowej jest minimalizowanie negatywnych skutków używania narkotyków oraz handlu nimi. W oparciu o to założenie sformułowano dziesięć postulatów dotyczących zarówno rozwiązań, które powinny być stosowane w politykach miejskich (m.in. programów redukcji szkód), jak i metod tworzenia tych polityk. **W Deklaracji wskazano też na związek pomiędzy metodami tworzenia polityki a jej innowacyjnością – wdrażanie nowatorskich rozwiązań powinno iść w parze z tworzeniem polityki w sposób partycypacyjny oraz w oparciu o dowody naukowe.**

Pełny tekst Deklaracji znajduje się na stronie Polskiej Sieci Polityki Narkotykowej². Planując tworzenie i realizację miejskiej polityki narkotykowej z wykorzystaniem mechanizmów dialogu społecznego, warto wziąć pod uwagę w szczególności następujące rekomendacje:

¹ Sieniawska A., *Deklaracja Warszawska jako punkt wyjścia do opracowania skutecznych rozwiązań w zakresie lokalnych polityk narkotykowych* (w:) *Lokalne strategie rozwiązywania problemu narkomanii*, Warszawa 2018.

² <http://www.politykanarkotykowa.pl/aktualnosci/deklaracja-warszawska/>

Deklaracja Warszawska – wybrane rekomendacje:	
1	Samorządy lokalne swoje działania powinny regularnie i w sposób formalny konsultować ze wszystkimi podmiotami zajmującymi się problematyką narkotykową. W tym celu należy stworzyć odpowiednie fora oraz harmonogram działań. Zapewni to skuteczne partnerstwo pomiędzy władzami lokalnymi, społecznością lokalną, grupami wyznaniowymi, specjalistami z obszarów powiązanych z problematyką narkotykową, usługodawcami, organizacjami pozarządowymi i użytkownikami substancji psychoaktywnych.
2	Samorządy powinny realizować polityki, programy i działania w oparciu o dowody naukowe, w ramach których będą eksperymentować i wprowadzać innowacje. Na innowacje na poziomie lokalnym, krajowym i międzynarodowym powinny wpływać wszystkie zaangażowane w nie podmioty, m.in. władze lokalne, policja, służba zdrowia, organizacje pozarządowe, beneficjenci oraz środowisko naukowe.
3	Samorządy powinny się zatroszczyć o współpracę pomiędzy podmiotami sektora prywatnego, organizacjami pozarządowymi, użytkownikami substancji i policją.
4	W celu unikania i rozwiązywania konfliktów powinny istnieć specjalne fora umożliwiające dialog pomiędzy usługodawcami, mieszkańcami i władzami dzielnic, organami ścigania oraz samymi użytkownikami.
5	Władze lokalne powinny stworzyć mechanizmy monitorowania i oceny wszystkich lokalnych polityk, usług i programów, które dotyczą narkotyków. Monitoring powinna przeprowadzać niezależna grupa ekspertów współpracujących ze społeczeństwem obywatelskim, beneficjentami tych programów oraz środowiskami akademickimi.
6	Aby ułatwić wymianę najlepszych praktyk i przykładów skutecznych polityk opartych na dowodach naukowych, zaleca się systematyczne partnerstwo oraz stały przepływ informacji – horyzontalnie pomiędzy samorządami oraz wertykalnie na poziomie regionalnym, krajowym i międzynarodowym
7	Środki finansowe powinny być przydzielane w sposób przejrzysty oraz w konsultacji ze społeczeństwem obywatelskim

Doświadczenia – świat

Także doświadczenia innych krajów uwidaczniają, jak istotną rolę w kreowaniu polityk narkotykowych odgrywają samorządy lokalne oraz jak na jakość stosowanych rozwiązań wpływa dialog i współpraca pomiędzy przedstawicielami i przedstawicielkami organów publicznych i partnerów społecznych. Opisane poniżej przykłady z Portugalii, Niemiec, Szwajcarii i Danii³ pokazują, że wdrażanie innowacyjnych rozwiązań niejednokrotnie było inicjowane przez organizacje społeczne; zazwyczaj też zanim zostały one uregulowane na poziomie krajowym, najpierw były stosowane na poziomie miejskim. Na efektywność podejmowanych działań korzystnie wpływała ponadto współpraca pomiędzy różnymi podmiotami: organizacjami społecznymi, urzędnikami czy policją – na etapie zarówno tworzenia polityk, jak i ich realizacji.

	Lizbona:
W latach 90. XX w. w Portugalii, w szczególności w Lizbonie, jednym z najistotniejszych problemów społecznych były zjawiska związane z używaniem narkotyków. W związku z tym w mieście zapoczątkowano programy wymiany igieł i leczenia substytucyjnego. Na ulicach pracowały ponadto zespoły streetworkerów złożone z pracownika socjalnego, pielęgniarki i psychologa. Na bazie tych doświadczeń Portugalia powołała zespół złożony z ekspertów z dziedziny medycyny, prawa, psychologii i socjologii oraz aktywistów, który opracował wytyczne dla krajowej polityki narkotykowej. Większość wytycznych została zaakceptowana przez rząd, a w oparciu o nie m.in. zdekryminalizowano posiadanie do 10 dziennych dawek narkotyków, poszerzono dostępność leczenia, usystematyzowano i upowszechniono działania z zakresu redukcji szkód oraz spopularyzowano działalność streetworkerów. Oprócz współdziałania na poziomie planowania polityki narkotykowej, współpraca pomiędzy różnymi podmiotami miała znaczenie także na poziomie jej realizacji – w programy redukcji szkód zaangażowała się również lizbońska policja.	

	Frankfurt:
Zjawiska związane z używaniem narkotyków były istotnym problemem społecznym pod koniec XX w. także we Frankfurcie nad Menem. Rozwiązaniu problemu nie sprzyjały represyjne metody stosowane przez niemiecką policję. W związku z tym władze miasta powołały międzysektorowy zespół złożony z przedstawicieli służby zdrowia, policji, prokuratury i pomocy społecznej. W tworzenie polityki narkotykowej włączono również organizacje społeczne i przedstawicieli użytkowników narkotyków. Zespół spotykał się regularnie, a jego celem było wypracowanie kompleksowego planu działania w mieście. Do sukcesu nowej polityki narkotykowej przyczyniła się także współpraca pomiędzy organizacjami społecznymi a policją na etapie realizacji polityki, w tym regularne spotkania ich przedstawicieli, umożliwiające wymianę informacji i budowanie wzajemnego zaufania	

³ Opis rozwiązań zastosowanych w tych państwach opracowany na podstawie: Dąbkowska M., *Współpraca i pragmatyzm. O skutecznej polityce narkotykowej w europejskich miastach* (w:) *Lokalne strategie rozwiązywania problemu narkomanii*, Warszawa 2018.

Zurych, Berno, Bazylea i Genewa:

Podobnie jak we Frankfurcie, w Szwajcarii represyjne środki stosowane w ramach polityki narkotykowej nie były skuteczne. Pomimo wprowadzenia surowych sankcji karnych, zakazu dystrybucji strzykawek oraz utrudnień w przepisywaniu Metadonu, w latach 70. i 80. XX w. liczba iniekcyjnych użytkowników narkotyków oraz osób zakażonych wirusem HIV rosła. **W odpowiedzi na nieefektywne działania państwa organizacje pozarządowe rozpoczęły stosowanie pilotażowych programów redukcji szkód – w niektórych przypadkach za zgodą władz lokalnych.** W ramach programów wymieniano igły i strzykawki, rozdawano środki do dezynfekcji i prezerwatywy, przeprowadzano szczepienia przeciwko żółtaczce, udzielano pomocy w przypadkach przedawkowań, stosowano leczenie substytucyjne oraz stworzono pierwszy pokój bezpiecznej iniekcji. **Działania realizowane w szwajcarskich miastach przez organizacje społeczne w końcu znalazły odzwierciedlenie również w krajowej polityce narkotykowej, zmienionej pod wpływem działań oddolnych w 1994 r.**

Kopenhaga:

Konsekwentne działania organizacji społecznych wpłynęły również na zmianę polityki narkotykowej w Kopenhadze. Podobnie jak w opisanych wcześniej przypadkach, polityka państwa oraz działania miasta i policji przez dłuższy czas opierały się na środkach represyjnych, w tym także na utrudnianiu pracy aktywistom prowadzącym punkty wymiany igieł i strzykawek. **Na zakończenie takiego stanu rzeczy wpłynęły dopiero wytaczane przez organizacje społeczne procesy sądowe, w wyniku których policja została zmuszona do zaprzestania interwencji utrudniających realizację programów pomocowych.** Prowadząc z sukcesem pokoje i punkty bezpiecznej iniekcji, organizacje społeczne doprowadziły ponadto do prawnego uregulowania tej metody w polityce miejskiej Kopenhagi

Doświadczenia – Polska

Jak wskazano wyżej, na wdrażanie efektywnych i innowacyjnych rozwiązań w politykach narkotykowych pozytywnie wpływa włączanie do udziału w ich tworzeniu, realizacji i monitorowaniu partnerów społecznych. **Platformą do prowadzenia dialogu społecznego pomiędzy tymi podmiotami mogą być m.in. różnego rodzaju komisje i zespoły opiniotawczo-doradcze złożone z przedstawicieli i przedstawicielek administracji publicznej oraz organizacji społecznych, a także ekspertek i ekspertów.**

W ramach pracy nad Podręcznikiem zidentyfikowano cztery zespoły, komisje i grupy działające w obszarze polityki narkotykowej w ciągu ostatnich 2 lat w polskich miastach (nazywane w nim zbiorczo komisjami dialogu społecznego – KDS):

- 1) w Gdańsku – Zespół ds. monitoringu i ewaluacji Wieloletniego Ramowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii;
- 2) w Krakowie – [Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Przeciwdziałania Uzależnieniom](#);
- 3) w Warszawie – [Branżowa Komisja Dialogu Społecznego ds. przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS](#);
- 4) we Wrocławiu – [Grupa Dialogu Społecznego ds. uzależnień](#) (Grupa przestała spotykać się na początku roku 2020).

→ Szczegółowe informacje na temat zasad tworzenia i działania wymienionych wyżej KDS oraz ich kompetencji można znaleźć w rozdziale trzecim Podręcznika.

Na potrzeby przygotowania publikacji przeprowadzono rozmowy z osobami wchodzącymi w skład KDS działających w Warszawie, Krakowie oraz Gdańsku (we Wrocławiu KDS zawiesiła działalność na początku roku 2020). W rozmowach wzięły udział:

- 1) trzy osoby wchodzące w skład KDS działającej w Warszawie,
- 2) trzy osoby wchodzące w skład KDS działającej w Krakowie oraz
- 3) jeden członek KDS działającej w Gdańsku.

Zdecydowana większość z tych osób uważała, że działalność KDS jest w mieście potrzebna. Część pytanych była ponadto zdania, że instytucje publiczne – w szczególności te, które zlecają organizacjom społecznym realizację zadań publicznych – powinny mieć obowiązek tworzenia KDS. Wskazywano również, że narkomania **jest zjawiskiem przede wszystkim wielkomiejskim, w związku z czym KDS powinny powstawać w pierwszej kolejności w największych miastach.**

Członkowie i członkinie KDS mówili również o konkretnych korzyściach płynących z funkcjonowania KDS w mieście, a także o napotykanym problemach i ich możliwych rozwiązaniach. Poniżej opisano najważniejsze z nich.

	Korzyści:
1	Przedstawiciele i przedstawicielki KDS wskazywali, że działalność Komisji umożliwia dialog pomiędzy urzędnikami miejskimi a organizacjami społecznymi. Doświadczenia urzędników są zupełnie inne niż doświadczenia osób pracujących bezpośrednio z klientami, w związku z czym potrzebne jest tworzenie platform porozumienia, dzięki którym urzędnicy i organizacje społeczne mają możliwość wzajemnego zrozumienia specyfiki swojej pracy.
2	Członkowie i członkinie KDS byli też zdania, że ich działanie umożliwia urzędnikom pozyskiwanie wiedzy na temat problemów dotyczących polityki narkotykowej i pokazuje ich skalę, a także rozszerza horyzonty urzędników oraz pozwala dowiadywać się o innowacyjnych rozwiązaniach stosowanych w terenie. Ze względu na to, że to organizacje społeczne są głównymi realizatorami polityki narkotykowej, pracują bezpośrednio z klientami oraz wiedzą, jakiego rodzaju innowacyjne rozwiązania są stosowane w terenie, mogą przekazywać tę wiedzę i doświadczenia urzędnikom miejskim za pośrednictwem KDS. Organizacje społeczne wiedzą również z praktyki, jakie formy pomocy są najskuteczniejsze oraz jakie koszty generują. Wiedza ta może więc pomóc miastu przy planowaniu wydatków w ramach polityki narkotykowej. Z tych samych powodów warto włączać KDS w proces monitorowania i ewaluacji polityk miejskich – ich doświadczenia zdobywane w trakcie pracy z klientami mogą stanowić uzupełnienie dla wyników badań zlecanych przez miasto.
3	KDS, zdaniem ich członków i członkiń, stanowią też ważną platformę do wymiany informacji, doświadczeń i dobrych praktyk pomiędzy organizacjami społecznymi. Działanie KDS pozwala przedstawicielom i przedstawicielkom różnych organizacji spotykać się oraz rozmawiać o swoich ofertach, podejmowanych działaniach oraz innych istotnych tematach – np. w czasie pandemii COVID-19 wymieniano się informacjami na temat dostosowywania placówek do nowych okoliczności. Dzięki regularnym spotkaniom osób reprezentujących różne organizacje społeczne ich działania i oferty mogą się wzajemnie uzupełniać.
4	Wskazywano również, że funkcjonowanie miejskich KDS może przekładać się na politykę całego kraju. Komisje działające w największych metropoliach stanowią przykład dla pozostałych miast, które mogą naśladować stosowane w nich rozwiązania lub modyfikować je. Współpracując z organizacjami społecznymi, samorządy mogą ponadto inicjować dokonywanie zmian w prawodawstwie krajowym.

5	Działalność KDS jest ponadto, zdaniem członków i członkiń KDS, okazją do pozyskiwania nowych kontaktów – zarówno przez urząd miasta, jak i organizacje społeczne. Pozwala to m.in. na komunikację z pozostałymi organizacjami również pomiędzy spotkaniami KDS, a także ułatwia współpracę przy innych inicjatywach i wydarzeniach.
---	---

	Problemy ich rozwiązania:
1	Jednym z najistotniejszych problemów wskazywanych przez osoby wchodzące w skład KDS było niepartnerskie traktowanie organizacji społecznych przez urzędników oraz fasadowość KDS i brak jej realnego wpływu na politykę miejską. Wskazywano m.in., że KDS służy jedynie zatwierdzaniu GPPN oraz że tekst programu jest przekazywany jej członkom i członkiniom na bardzo późnym etapie jego tworzenia, a zgłaszane przez nią uwagi są przyjmowane przez urząd niechętnie. → Osoby, które doświadczyły takich problemów, wskazywały, że aby zapewnić KDS realny wpływ na miejską politykę narkotykową, w jej posiedzeniach powinny brać udział osoby reprezentujące różne instytucje, m.in. jednostki urzędu miasta, kuratorium oświaty, policję, straż miejską, stacje sanitarno-epidemiologiczne, a także radni i radne miejscy i dzielnicowi. Wskazano też, że w spotkaniach KDS instytucje te powinny być reprezentowane przez osoby decyzyjne. Umożliwiłoby to organizacjom społecznym bezpośredni kontakt z tymi osobami, dzięki czemu możliwe byłoby podejmowanie dialogu z decydentami i instytucjami publicznymi, a co za tym idzie – organizacje mogłyby w większym stopniu wpływać na kształt miejskich strategii. Również członkowie i członkinie KDS, którzy czuli się traktowani przez miasto w sposób partnerski, podkreślali, że ma na to wpływ uczestnictwo w ich spotkaniach przedstawicieli i przedstawicielek różnych jednostek miejskich oraz instytucji krajowych, m.in. Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii czy Ministerstwa Zdrowia, a także możliwość spotykania się z prezydentem, radnymi czy innymi osobami decyzyjnymi. → Fasadowości KDS przeciwdziała również umożliwienie jej udziału w tworzeniu GPPN i dysponowaniu finansami. Członkowie i członkinie KDS wskazywali, że powinna ona konsultować projekt GPPN na wczesnym etapie jego tworzenia, tak aby miała możliwość realnego wprowadzania w nim zmian. Podkreślano również, że dla organizacji społecznych wyznacznikiem dobrej współpracy, pokazującym czy miasto jest w nią zaangażowane, jest zapewnienie organizacjom udziału w dysponowaniu finansami, np. przez możliwość współtworzenia budżetu przeznaczonego na GPPN oraz udziału w procedurach konkursowych.

2	2) Kolejnym problemem, na który wskazywano, było utrudnianie działalności KDS przez nadmierną formalizację ich funkcjonowania. Tego typu utrudnienia, np. brak możliwości spotkania się w formie online i konieczność dostarczania dokumentów w wersji papierowej, są szczególnie uciążliwe w trakcie pandemii – duża część osób nie może spotykać się na żywo, nie ma też dostępnych pomieszczeń do przeprowadzania takich spotkań, w związku z czym KDS nie może realizować swoich zadań. Nadmierna formalizacja procedur demotywuje członków i członkinie KDS, odbiera im energię do spontanicznego, obywatelskiego działania. → Wskazywano, że dobrym rozwiązaniem jest odformalizowanie pracy KDS na tyle, na ile jest to możliwe. Należy zachować pewne wymogi, takie jak m.in. minimalna liczba spotkań w ciągu roku, protokołowanie posiedzeń oraz publikacja informacji o działalności KDS w Biuletynie Informacji Publicznej, jednak nie powinno się nakładać zbyt wielu dodatkowych formalności.
3	Kolejnym problemem, o którym wspominali przedstawiciele i przedstawicielki KDS, jest małe zaangażowanie części członków i członkiń, ich rezygnacja z uczestnictwa w Komisji, a nawet rozwiązywanie się innych KDS. Według niektórych pytanych osób było to m.in. skutkiem dwóch opisanych wcześniej problemów. → Oprócz opisanych w pkt 1 i 2 rozwiązań, wskazywano, że na zaangażowanie członków i członkiń KDS pozytywny wpływ mogłoby mieć wynagradzanie ich pracy – znaczna część osób uczestniczy w spotkaniach KDS w czasie wolnym od pracy.
4	Członkowie i członkinie KDS mówili również o problemach związanych z rywalizacją pomiędzy osobami reprezentującymi organizacje społeczne i przedkładaniem korzyści własnej organizacji nad współpracę z pozostałymi. Przedstawiciele i przedstawicielki organizacji społecznych niejednokrotnie traktują KDS jako miejsce do załatwiania własnych spraw, nie potrafią współpracować z innymi organizacjami (nawet tymi, z którymi mają zbieżne interesy) a przy podejmowaniu decyzji kierują się perspektywą swojej organizacji, a nie dobra wspólnego. W efekcie utrudnia to wypracowanie w KDS wspólnego stanowiska. → Przedstawiciele i przedstawicielki KDS wskazywali, że można przeciwdziałać takim zjawiskom, demokratyzując działanie KDS poprzez zastosowanie odpowiednich, transparentnych procedur. Rekomendowano, aby: - przyjąć zasadę, że każda organizacja wchodząca w skład KDS ma tylko jeden głos – niezależnie od jej wielkości, - procedury zapewniały każdemu możliwość wypowiedzenia się, - KDS posiadała regulamin wewnętrzny, za którego nieprzestrzeganie powinna grozić kara upomnienia, a następnie usunięcia z KDS – decyzją jej członków i członkiń,

	- wewnętrzne procedury określały, w jaki sposób są wypracowywane i głosowane opinie wydawane przez KDS oraz w jaki sposób wybierane są osoby reprezentujące KDS w komisjach konkursowych, - osoby wchodzące w skład komisji konkursowych otrzymywały za to wynagrodzenie – aby pełniły tam rolę niezależnych ekspertów lub ekspertek, a nie wchodziły w skład komisji w celu zabezpieczenia interesów organizacji uczestniczących w konkursie. → Podkreślano również, że rywalizacji wewnątrz KDS zapobiegać może właściwa komunikacja pomiędzy jej członkami i członkiniami. Wskazywano, że problemów i tematów spornych nie powinno się ukrywać lub ignorować, ale omawiać na forum, a także iż w KDS powinno się ustalać zasady dobrej komunikacji, które następnie powinny być przestrzegane.
5	Ostatnim z napotykanym problemem było powtarzanie na spotkaniach cały czas tych samych tematów, a także niedotrzymywanie ustalonych terminów przez członków i członkinie KDS oraz nieefektywność dyskusji, utrudniające sprawne wykonywanie zadań KDS. Wskazywano, że podczas spotkań członkowie i członkinie KDS skupiają się na sprawach bieżących oraz zbyt koncentrują na problemach i szczegółach. → Rozwiązaniem tego problemu może być przygotowanie rocznego planu pracy KDS. Rekomendowano, aby plan był elastyczny, a jednocześnie określał podstawowe ramy działania KDS. Wskazywano również, że za jego realizację powinna być odpowiedzialna osoba przewodnicząca, a cała KDS winna wspólnie weryfikować jego wykonywanie.

ROZDZIAŁ II:

TWORZENIE I DZIAŁANIE MIEJSKICH ORAZ WOJEWÓDZKICH KDS

2.1. Podstawy prawne działania KDS

Dialog społeczny w obszarze polityki narkotykowej

Przepisy UPN i NPZ ustanawiają niewiele organów, w których mogą uczestniczyć przedstawiciele i przedstawicielki organizacji społecznych. Na podstawie przepisów UPZ funkcjonują jedynie:

- 1) **Rada ds. Przeciwdziałania Narkomanii**, pełniąca funkcję koordynacyjno-doradczą, złożona z przedstawicieli administracji rządowej i jednego przedstawiciela samorządów, **w której pracach i zespołach roboczych mogą uczestniczyć zewnętrzni specjaliści i specjalistki**,
- 2) **Zespół ds. oceny ryzyka zagrożeń dla zdrowia lub życia ludzi związanych z używaniem nowych substancji psychoaktywnych**, pełniący funkcję opiniotwórczo-doradczą, **złożony ze specjalistów i specjalistek** posiadający wiedzę z zakresu nauk chemicznych, farmakologii, toksykologii, psychiatrii, nauk społecznych lub nauk prawnych, **w którego pracach mogą też brać udział zewnętrzni eksperci i ekspertki**.

W skład **Komitetu Sterującego Narodowego Programu Zdrowia** wchodzi zaś jedynie przedstawiciele administracji rządowej.

→ Więcej informacji o zadaniach i budowie wymienionych wyżej organów można znaleźć w podrozdziale 1.1. Polityka narkotykowa w polskich samorządach – ramy prawne (s. 7–8).

Różne formy dialogu społecznego i współpracy z organizacjami społecznymi powinny być więc uregulowane na poziomie wojewódzkich i gminnych programów przeciwdziałania narkomanii. Spośród czterech polskich miast, w których działają lub działały KDS wymienione w poprzednim rozdziale, regulacje takie zawierają trzy GPPN.

Najszerzy udział społeczeństwa w tworzeniu i monitorowaniu GPPN zapewniono w Gdańsku (tabela poniżej). Do współpracy z organizacjami społecznymi odwołują się również warszawski i krakowski GPPN. W programie warszawskim podkreślono też, że podejście do rozwiązywania problemów społecznych powinno opierać się m.in. na partnerstwie wyrażanym wzmocnioną współpracą z organizacjami pozarządowymi oraz na dialogu społecznym. **W programach nie uwzględniono jednak wprost roli odpowiedniej KDS w realizacji miejskiej polityki narkotykowej.**

Gdańsk - udział społeczeństwa w tworzeniu i monitorowaniu GPPN:

Najszerszy udział społeczeństwa w tworzeniu i monitorowaniu GPPN zapewniono w Gdańsku. Program na lata 2016–2020⁴ został opracowany przez zespół złożony z przedstawicieli i przedstawielek różnych podmiotów – urzędu miejskiego, jednostek miejskich działających w obszarze edukacji, zdrowia i uzależnień, Straży Miejskiej oraz organizacji społecznych, a także przewodniczących Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Gdańskiej Rady Organizacji Pozarządowych⁵. Jednym z zadań realizowanych w ramach GPPN na lata 2016–2020 było ponadto utworzenie międzysektorowego Zespołu ds. monitoringu i ewaluacji Programu. Zespół został powołany zarządzeniem Prezydenta Miasta Gdańska we wrześniu 2017 r., a w jego skład weszły osoby reprezentujące wskazane wyżej podmioty⁶. Zespół uczestniczył również w przygotowaniu GPPN na lata 2021–2025.

Konsultacje społeczne i współpraca międzysektorowa w mieście i województwie

Regulacje dotyczące funkcjonowania KDS mogą być zawarte nie tylko w GPPN i WPPN, ale także w aktach wydanych na podstawie ustawy o samorządzie gminnym albo ustawy o samorządzie województwa oraz ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Zgodnie z przepisami dwóch pierwszych ustaw w sprawach ważnych dla gminy bądź województwa mogą być przeprowadzane na jej terytorium konsultacje z ich mieszkańcami. Zasady i tryb przeprowadzenia konsultacji określone są odpowiednio w uchwale rady gminy albo uchwale sejmiku województwa (art. 5a ust. 1 USG i art. 10a ust. 1 USW).

Na podstawie przepisów UDPPiW rada gminy oraz sejmik wojewódzki mają zaś obowiązek uchwalania rocznych programów współpracy gminy bądź województwa z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego (art. 5a ust. 1 UDPPiW). Oprócz tego w gminie i województwie można uchwalić wieloletni program współpracy (art. 5a ust. 2 UDPPiW).

⁴ Uchwała nr XXXII/888/16 Rady Miasta Gdańska z dnia 19 grudnia 2016 r. w sprawie przyjęcia Wieloletniego Ramowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Gdańska na lata 2017–2020, z późn. zm.

⁵ Zarządzenie nr 1396/16 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 6 września 2016 r. w sprawie powołania Zespołu ds. opracowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Miasta Gdańska.

⁶ Zarządzenie nr 1725/17 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 21 września 2017 r. w sprawie powołania Zespołu ds. monitoringu i ewaluacji Wieloletniego Ramowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Miasta Gdańska na lata 2017–2020.

Roczny program współpracy powinien określać m.in. formy współpracy wymienione w przepisach UDPPiW, w tym:

- 1) wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności;
- 2) konsultowanie z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami działalności pożytku publicznego projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji;
- 3) tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego oraz przedstawicieli właściwych organów administracji publicznej (art. 5 ust. 2 pkt 2, 3 i 5 w zw. z art. 5a ust. 4 pkt 4 UDPPiW).

Uchwały w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami

Uchwały w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji w mieście lub województwie, przyjmowane na podstawie art. 5a ust. 1 USG bądź art. 10a ust. 1 USW, mogą regulować funkcjonowanie KDS jako formy konsultacji z mieszkańcami lub określać szczególne uprawnienia przysługujące KDS w ramach konsultacji prowadzonych w innych formach. W żadnym z czterech miast, w których funkcjonują KDS działające w obszarze uzależnień, uchwała o zasadach i trybie przeprowadzania konsultacji nie wymienia ich jako odrębnej formy konsultacji. W Gdańsku, Warszawie i Wrocławiu uchwały⁷ w ogóle nie regulują ich udziału w procesie konsultacji.

Kraków - rola KDO w konsultacjach społecznych:
Szczególną rolę Komisjom Dialogu Obywatelskiego w konsultacjach społecznych przyznaje natomiast krakowska uchwała w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji⁸. Uchwała ta, oprócz konsultacji społecznych z mieszkańcami, reguluje jednocześnie zasady konsultacji z Krakowską Radą Działalności Pożytku Publicznego i organizacjami pozarządowymi. Na podstawie uchwały: 1) komisje mogą występować z wnioskiem o przeprowadzenie konsultacji społecznych z mieszkańcami, 2) w przypadku konsultacji z KRDP lub organizacjami pozarządowymi prowadzonych z inicjatywy Prezydenta komisja, której zakres działania odpowiada zakresowi merytorycznemu projektu danego dokumentu, konsultuje i opiniuje projekt przed przekazaniem go do KRDP, 3) komisjom przekazywane jest roczne sprawozdanie z konsultacji przeprowadzonych z KRDP i organizacjami pozarządowymi.

⁷ Uchwała nr XVI/494/15 Rady Miasta Gdańska z dnia 26 listopada 2015 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami miasta Gdańska, z późn. zm.; uchwała nr LXI/1691/2013 Rady m.st. Warszawy z dnia 11 lipca 2013 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami m.st. Warszawy; uchwała nr XIX/387/15 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 22 grudnia 2015 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami Wrocławia.

⁸ Uchwała nr CXI/2904/18 Rady Miasta Krakowa z dnia 26 września 2018 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami Gminy Miejskiej Kraków oraz z Krakowską Radą Działalności Pożytku Publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji.

Programy współpracy z organizacjami pozarządowymi

Komisje dialogu społecznego mogą także działać na podstawie programu współpracy (rocznego lub wieloletniego), przyjmowanego przez radę gminy lub sejmik województwa na podstawie art. 5a ust. 1 i 2 UDPPiW. Funkcjonują one wtedy jako jedna z form współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi.

	Warszawa:
Program współpracy z organizacjami pozarządowymi na rok 2021 reguluje funkcjonowanie dwóch rodzajów KDS – branżowych (do których należy m.in. BKKS ds. przeciwdziałaniu narkomanii i HIV/AIDS) i dzielnicowych. Wraz z WRDPP stanowią one ciała dialogu, które współpracują z miastem, opiniując i współtworząc akty prawne i dokumenty strategiczne. Komunikacja i współpraca pomiędzy poszczególnymi ciałami dialogu odbywa się za pośrednictwem Forum KDS. Program współpracy określa też szczegółową procedurę tworzenia BKDS, główne zasady ich funkcjonowania oraz ich kompetencje.	

	Kraków:
Komisje działają na podstawie rocznego programu współpracy⁹ na rok 2021 jako jedna z form pozafinansowej współpracy miasta z organizacjami pozarządowymi. Wzmacnianie ciał dialogu obywatelskiego, w tym informowanie o zasadach powstawania Komisji i inicjowanie nowych zespołów roboczych oraz rozwój współpracy KRDPP z Komisjami wymienione są w nim ponadto jako jedno z zadań priorytetowych zaplanowanych przez Urząd Miasta. Wzmacnianie Komisji zostało również uwzględnione w zadaniach priorytetowych wieloletniego programu współpracy¹⁰. Regulamin powoływania oraz zasady funkcjonowania Komisji określa zaś zarządzenie Prezydenta Krakowa.	

	Gdańsk:
Również Gdańskie Zespoły Dialogu Obywatelskiego działają na podstawie wieloletniego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi¹¹, jednak Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji Wieloletniego Ramowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Miasta Gdańska na lata 2017–2020 nie posiada takiego statusu.	

⁹ Uchwała nr XLVIII/1314/20 Rady Miasta Krakowa z dnia 18 listopada 2020 r. w sprawie przyjęcia Programu Współpracy Gminy Miejskiej Kraków na rok 2021 z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

¹⁰ Uchwała nr IV/79/19 Rady Miasta Krakowa z dnia 9 stycznia 2019 r. w sprawie przyjęcia „Wieloletniego Programu Współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi na lata 2019–2022”.

¹¹ Uchwała nr XVII/515/15 Rady Miasta Gdańska z dnia 17 grudnia 2015 r. w sprawie przyjęcia „Wieloletniego programu współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na lata 2016–2020”, z późn. zm.

 Wrocław
Funkcjonujące we Wrocławiu Grupy Dialogu Społecznego również stanowią jedną z form współpracy wymienioną w rocznym programie współpracy na rok 2021¹², a także w wieloletnim programie współpracy w latach 2018–2022¹³. Inaczej niż w Warszawie i Krakowie, zasady działania tych grup nie są jednak uregulowane w programie współpracy ani wydanym na jego podstawie zarządzeniu. Ich tworzenie i funkcjonowanie ma bardziej odformalizowany charakter, opisany m.in. w publikacji „Vademecum czyli GDS-owy GPS”¹⁴.

2.2. Tworzenie miejskich KDS

Aby utworzyć miejską KDS ds. polityki narkotykowej, konieczne jest:

- 1) umocowanie KDS w odpowiednich uchwałach rady miasta,
- 2) ustalenie ogólnych zasad tworzenia i działania KDS,
- 3) powołanie KDS ds. polityki narkotykowej zgodnie z tymi zasadami.

Umocowanie KDS w uchwałach rady miasta

Miejskie KDS ds. polityki narkotykowej mogą funkcjonować w oparciu o uchwały rady miasta dotyczące trzech obszarów:

- 1) polityki narkotykowej – w oparciu o GPPN,
- 2) konsultacji społecznych z mieszkańcami – w oparciu o uchwały w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji oraz
- 3) współpracy z organizacjami pozarządowymi – w oparciu o programy współpracy.

Najlepszym rozwiązaniem jest umocowanie działania KDS we wszystkich trzech uchwałach. Jako zespoły o charakterze doradczym, złożone z osób reprezentujących organizacje pozarządowe i organy miasta, stanowią one formę współpracy miasta z organizacjami pozarządowymi. Ze względu na to, że zajmują się one sprawami istotnymi dla mieszkańców i mieszkanki miasta, powinny mieć również możliwość inicjowania konsultacji społecznych w sprawach objętych ich działalnością. KDS działające w obszarze polityki narkotykowej są także jednym z organów kształtujących miejską politykę w tym zakresie, powinny więc znaleźć umocowanie w GPPN, np. jako jeden z realizatorów programu lub podmiot monitorujący jego realizację. **Uwzględnienie funkcjonowania KDS we wszystkich dokumentach dotyczących ich działalności wpłynie również korzystnie na spójność polityk miejskich dotyczących różnych obszarów.**

¹² Uchwała nr XXVIII/755/20 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 22 października 2020 r. w sprawie „Programu współpracy Miasta Wrocławia z organizacjami pozarządowymi w 2021 r.”

¹³ Uchwała nr XLVII/1095/17 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 19 października 2017 r. w sprawie „Wieloletniego programu współpracy Miasta Wrocławia z organizacjami pozarządowymi w latach 2018–2022”.

¹⁴ <https://www.wroclaw.pl/rozmawia/gds-faq#ad5>

Aby utworzyć KDS, w pierwszej kolejności należy więc sprawdzić, czy i jak ich działanie zostało uregulowane w wymienionych uchwałach rady miasta. Jeżeli nie zostało ono uregulowane albo regulacja wymaga modyfikacji, warto wziąć pod uwagę potrzebę dokonania zmian w tych aktach na etapie projektowania programu współpracy lub GPPN na kolejny rok.

Projektując program współpracy lub GPPN na kolejny rok, a także planując zmianę uchwały w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych, można uwzględnić dobre praktyki stosowane w miastach, w których działają już KDS ds. polityki narkotykowej lub uzależnień oraz rozważyć opisane niżej warianty

Spójny system miejskich i dzielnicowych ciał dialogu:

W Warszawie funkcjonuje system ciał dialogu obywatelskiego, w ramach którego obok WRDPP działają dwa rodzaje KDS – branżowe (BKDS) i dzielnicowe (DKDS). Ciała dialogu współpracują ze sobą za pośrednictwem Forum Komisji Dialogu Społecznego (FKDS), którego głównym zadaniem jest wymiana informacji, komunikacja i wspieranie współpracy między poszczególnymi ciałami dialogu. **Regulacje dotyczące działania BKDS, DKDS i FKDS oraz zasad powoływania KDS i ich kompetencji zawarte są w rocznym programie współpracy z organizacjami pozarządowymi.**

Udział KDS w konsultacjach społecznych oraz konsultacjach z miejską RDPP i organizacjami pozarządowymi:

Krakowskie KDS mają uprawnienie do występowania z wnioskiem o przeprowadzenie konsultacji społecznych z mieszkańcami. Uczestniczą również w konsultacjach z KRDPP i organizacjami pozarządowymi prowadzonymi z inicjatywy prezydenta miasta, opiniując konsultowane projekty dokumentów przed przekazaniem ich KRDPP. Komisje otrzymują też roczne sprawozdanie z konsultacji przeprowadzonych z KRDPP i organizacjami pozarządowymi. **Rozwiązanie takie należy uwzględnić w uchwale w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami oraz uchwale regulującej konsultacje z miejską RDPP i organizacjami pozarządowymi.**

Udział KDS w tworzeniu, realizacji i monitorowaniu GPPN:

W przygotowaniu i monitorowaniu realizacji gdańskich GPPN uczestniczą zespoły złożone z przedstawicieli i przedstawicielek różnych podmiotów – urzędu miejskiego, jednostek miejskich działających w obszarze edukacji, zdrowia i uzależnień, Straży Miejskiej oraz organizacji społecznych, a także przewodniczących Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Gdańskiej Rady Organizacji Pozarządowych. **W przygotowanie, realizację i monitorowanie GPPN włączone mogą zostać również miejskie KDS działające w obszarze polityki narkotykowej. W programie należy wtedy określić ich kompetencje w obszarze realizacji dokumentu oraz jej monitorowania.**

(Nie)formalny charakter KDS:

W różnych miastach KDS mają różny stopień sformalizowania (w odniesieniu do tworzenia i likwidacji komisji, powoływania i odwoływania jej członków i członkiń, zwoływania i protokołowania spotkań itp.). **Przed uregulowaniem działania KDS warto więc skonsultować z działającymi w mieście organizacjami społecznymi, jaki sposób działania komisji będzie lepiej odpowiadał im potrzebom.** Bardziej formalny charakter mają KDS warszawskie i krakowskie, a w sposób mniej formalny działają one we Wrocławiu.

Uchwała, zarządzenie czy regulamin?

Zasady powoływania i funkcjonowania KDS w niektórych miastach (np. w Warszawie) zostały określone w uchwale rady miasta w sprawie przyjęcia programu współpracy, a w niektórych (np. w Krakowie) w zarządzeniu prezydenta wydanym na podstawie programu¹⁵. **Lepszym rozwiązaniem jest określenie tych zasad w programie współpracy - gwarantuje to członkom i członkiniom KDS oraz organizacjom zainteresowanym ich powołaniem większą stabilność tych zasad oraz zmniejsza uznaniowość w ich ustalaniu.** Jednocześnie zarówno warszawskie, jak i krakowskie KDS mogą samodzielnie przyjmować swoje regulaminy¹⁶, określające szczegółowy tryb i organizację ich pracy. **To dobre rozwiązanie, gdyż pozwala na wyznaczenie szczegółowych zasad działania odrębnie dla każdej KDS. Zasady te mogą być wtedy dostosowane do indywidualnych warunków funkcjonowania KDS oraz ustalone przez jej członków i członkinie, a nie narzucone z góry.**

Ustalenie kompetencji KDS oraz zasad ich tworzenia i działania

Regulując w programie współpracy (lub ewentualnie w zarządzeniu prezydenta) funkcjonowanie miejskich KDS, należy określić ich kompetencje oraz zasady ich tworzenia i działania.

Kompetencje KDS są w pewnym stopniu zależne od specyfiki miasta – m.in. kultury współpracy z organizacjami pozarządowymi i prowadzenia konsultacji społecznych oraz oczekiwań strony społecznej. **Kluczowe jest jednak ustalenie ich w taki sposób, aby zapewniały KDS realny wpływ na politykę miejską. W szczególności istotne jest:**

- 1) umożliwienie KDS opiniowania aktów prawnych na wczesnym etapie ich powstawania lub udziału w tworzeniu tych aktów oraz**
- 2) zapewnienie KDS wpływu na finansowe formy współpracy miasta z organizacjami pozarządowymi, np. poprzez uczestnictwo w procedurach konkursowych.**

¹⁵ Zarządzenie nr 2853/2017 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 27 października 2017 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu tworzenia oraz zasad funkcjonowania Komisji Dialogu Obywatelskiego.

¹⁶ M.in. Regulamin Branżowej Komisji Dialogu Społecznego ds. przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS przy Biurze Pomocy i Projektów Społecznych Urzędu m.st. Warszawy oraz Regulamin Komisji Dialogu Obywatelskiego ds. Przeciwdziałania Uzależnieniom.

Szerokie kompetencje posiadają warszawskie KDS:

Do ich zadań należy m.in. **konsultowanie, opiniowanie i współtworzenie dokumentów i projektów aktów prawnych, przygotowywanie założeń do konkursów ofert, opiniowanie projektów ogłoszeń konkursowych i delegowanie przedstawicieli do komisji konkursowych, udział w konsultacjach z WRDPP lub organizacjami pozarządowymi oraz współpraca z urzędem miasta i innymi ciałami dialogu.** Realizując swoje zadania, KDS mogą określać potrzeby społeczne, sposoby ich zaspokajania oraz animować i utrzymywać kontakty z mieszkańcami, np. poprzez organizowanie otwartych spotkań, oraz występować do organów miasta z wnioskami w zakresie swojej działalności.

W ramach zasad dotyczących tworzenia KDS należy z kolei określić w szczególności:

- 1) ile organizacji może wnioskować o utworzenie KDS;
- 2) do kogo należy kierować wniosek o utworzenie KDS, w jakim terminie jest on rozpatrywany oraz czy przysługuje odwołanie od rozstrzygnięcia w tej sprawie;
- 3) w jaki sposób KDS może ulec rozwiązaniu i w jaki sposób można odwoływać osoby wchodzące w jej skład.

Odpowiedzi na te pytania także zależą od specyfiki miasta – np. jego wielkości i liczby działających w nim organizacji społecznych. W ustaleniu zasad tworzenia KDS pomocne mogą być jednak rozwiązania z dwóch miast posiadających szczegółowe regulacje w tym zakresie:

Warszawa	Kraków:
Stworzenie KDS może zainicjować minimum 10 organizacji pozarządowych, które wyrażą chęć współpracy w danym obszarze.	Z wnioskiem o utworzenie KDS może wystąpić min. 8 organizacji pozarządowych, których cele statutowe zgodne są z problematyką danej KDS. W szczególnie uzasadnionych przypadkach z wnioskiem może wystąpić 5–8 organizacji. Utworzenie KDS może być też zainicjowane przez dyrektora wydziału, biura lub miejskiej jednostki organizacyjnej poprzez informowanie i zachęcanie organizacji do wystąpienia z wnioskiem o utworzenie KDS.
Wniosek składa się do dyrektora właściwego biura urzędu. Jeżeli dyrektor uzna zasadność wniosku, powołuje KDS i zwołuje jej pierwsze spotkanie w ciągu 30 dni od otrzymania wniosku.	Wniosek składa się do merytorycznego wydziału biura lub miejskiej jednostki organizacyjnej, za pośrednictwem Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia. Jeśli zakres tematów KDS ma obejmować jednocześnie działania podejmowane przez różne merytorycznie wydziały biura lub miejskie jednostki organizacyjne, wniosek kieruje się do prezydenta miasta, który wskazuje

	właściwego pełnomocnika lub swojego zastępcę, przy którym KDS zostanie utworzone. Wniosek powinien zawierać zakres tematów, które będą przedmiotem prac KDS i ewentualne uzasadnienie mniejszej liczby wnioskodawców.
Jeżeli dyrektor nie zgodzi się na powołanie KDS, organizacje pozarządowe mogą zwrócić się z prośbą do Pełnomocnika Prezydenta m.st. Warszawy ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi o mediację w tej sprawie. W sytuacjach wątpliwych każda ze stron dialogu konsultuje zasadność powołania KDS z Pełnomocnikiem. W przypadku odmowy powołania KDS, informację na ten temat otrzymuje WRDPP.	Po stwierdzeniu prawidłowości merytorycznej wniosku zastępca bądź pełnomocnik Prezydenta albo dyrektor wydziału, biura lub miejskiej jednostki organizacyjnej zwołuje posiedzenie przedstawicieli organizacji, które złożyły wniosek o utworzenie tematycznej KDS, w terminie do 21 dni.
Komisja może ulec rozwiązaniu w przypadku podjęcia uchwały o samorozwiązaniu albo jeżeli nie przesyła urzędowi informacji o terminach i programie spotkań bądź nie przestrzega zasad współpracy organizacji pozarządowych z miastem. Decyzję o rozwiązaniu podejmuje dyrektor biura, przy którym działa KDS. Przed jej podjęciem weryfikuje, czy spełnione są przesłanki rozwiązania i informuje przewodniczącego KDS oraz Pełnomocnika Prezydenta m.st. Warszawy ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi o możliwości rozwiązania.	Komisja ulega rozwiązaniu, jeżeli nie odbywa posiedzeń przez ponad 4 miesiące lub nie przekazuje sprawozdań do właściwych komórek organizacyjnych urzędu lub miejskiej jednostki organizacyjnej, a także w przypadku zmniejszenia liczby członków i członkiń do poniżej 50% składu wymaganego do jej powołania. Rozwiązanie KDS stwierdza jej przewodniczący. Informuje on o tym zastępcę bądź pełnomocnika prezydenta miasta albo dyrektora merytorycznego właściwego wydziału, biura lub miejskiej jednostki organizacyjnej oraz pozostałych członków Komisji Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia. Regulamin przewiduje również możliwość wykreślenia członka KDS z jej składu, w przypadku gdy nie uczestniczy co najmniej w połowie wszystkich posiedzeń Komisji odbywających się w danym roku kalendarzowym.
Komisja ma możliwość w ciągu 30 dni złożyć wyjaśnienia do dyrektora biura oraz Pełnomocnika. Na podstawie złożonych wyjaśnień lub po upływie czasu na ich złożenie dyrektor podejmuje decyzję o rozwiązaniu albo nierozwiązaniu KDS. KDS może odwołać się od decyzji dyrektora do Pełnomocnika.	

Zasady działania KDS zostały omówione w kolejnym podrozdziale (2.3).

Powołanie KDS ds. polityki narkotykowej

Po ustaleniu w programie współpracy (lub wydanym na jego podstawie zarządzeniu prezydenta albo burmistrza miasta) opisanych wyżej zasad tworzenia i działania KDS oraz ich kompetencji ostatnim krokiem koniecznym do powstania KDS ds. polityki narkotykowej jest powołanie jej zgodnie z tymi zasadami. W tym celu odpowiednia liczba organizacji społecznych musi więc złożyć wniosek o powołanie KDS, który następnie powinien zostać rozpatrzony przez właściwy wydział urzędu lub organ miasta.

Obszary, w których działać będzie KDS, zależą w dużym stopniu od organizacji społecznych wnioskujących o jej utworzenie. Powinny być ustalone na tyle szeroko, aby obejmowały powiązane ze sobą problemy, a jednocześnie na tyle wąsko, aby KDS miała czas zajmować się wszystkimi tymi problemami. **Określając tematy, którymi zajmować się będzie KDS, warto wziąć również pod uwagę, że niejednokrotnie uzależnieniu od narkotyków towarzyszą inne uzależnienia – np. od alkoholu lub od czynności. Ponadto rozwiązania stosowane w celu przeciwdziałania tym uzależnieniom bądź dążące do ograniczenia ich negatywnych skutków są podobne. Dlatego dobrym rozwiązaniem jest powołanie KDS działającej nie tylko w obszarze polityki narkotykowej, ale także innych uzależnień oraz złożonej z osób specjalizujących się w tematyce różnych uzależnień.**

2.3. Działanie miejskich KDS

Obok zasad tworzenia KDS i ich kompetencji, w programie współpracy (bądź wydanym na jego podstawie zarządzeniu prezydenta albo burmistrza miasta) trzeba również uregulować zasady działania KDS dotyczące m.in. ich budowy i składu, organów oraz przeprowadzania posiedzeń. Część z tych zasad można określić także w wewnętrznym regulaminie pracy.

Regulamin

Jak już wspomniano, w niektórych miastach KDS mogą przyjmować wewnętrzne regulaminy określające szczegółowy tryb i organizację ich pracy. Jest to dobre rozwiązanie, ponieważ pozwala KDS uregulować niektóre zasady działania samodzielnie. Dzięki temu zasady te są dostosowane do indywidualnych warunków funkcjonowania KDS oraz potrzeb jej członków i członkiń. **W programie współpracy (lub zarządzeniu prezydenta albo burmistrza miasta) należy więc uregulować kwestie wspólne dla wszystkich KDS działających w mieście – w szczególności zasady ich tworzenia i likwidacji oraz kompetencje, a także najważniejsze zasady dotyczące ich działania. Jednocześnie warto pamiętać, aby w regulaminie wewnętrznym nie powtarzać przepisów tych aktów, lecz regulować dodatkowe zasady pracy KDS.**

Przykład: Zgodnie z przepisami warszawskiego programu współpracy KDS mogą ustalać regulamin pracy określający tryb i organizację ich pracy. Mogą też samodzielnie określać długość trwania kadencji przewodniczącego lub przewodniczącej, a także decydować o powołaniu prezydium. Krakowskie KDS mają z kolei obowiązek przyjęcia na pierwszym posiedzeniu wewnętrznego regulaminu określającego tryb i organizację pracy, sposób zwoływania posiedzeń, tryb głosowania oraz wstępny harmonogram posiedzeń.

Budowa i skład

Ustalając zasady dotyczące budowy i składu KDS, warto określić w szczególności:

- 1) minimalną liczbę jej członków oraz członkiń,
- 2) organizacje i instytucje reprezentowane w niej i osoby, które można zapraszać na jej spotkania oraz
- 3) możliwość przystępowania do niej nowych członków i członkiń.

Minimalna liczba członków i członkiń KDS powinna zależeć m.in. od wielkości miasta i liczby działających w nim organizacji społecznych. Może być też ustalona w odniesieniu do liczby organizacji społecznych potrzebnych do złożenia wniosku o utworzenie KDS.

Przykład: Regulamin Warszawskiej BKDS ds. przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS zakłada, że KDS powinna składać się z przedstawicieli minimum 10 organizacji pozarządowych (a więc liczby potrzebnej do złożenia wniosku), przedstawicieli jednostek organizacyjnych m.st. Warszawy działających w obszarze przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS oraz przynajmniej jednego przedstawiciela miasta, delegowanego przez kierującego Biurem Pomocy i Projektów Społecznych. Krakowska KDS musi zaś liczyć obowiązkowo co najmniej 50% składu wymaganego do jej powołania.

W skład KDS powinni i powinny wchodzić w szczególności przedstawiciele i przedstawicielki organizacji społecznych działających w obszarach, których dotyczy praca KDS. Stałym członkiem lub członkinią KDS powinna być też co najmniej jedna osoba reprezentująca jednostkę urzędu miasta, przy której działa KDS. **Dobłą praktyką jest zapewnienie, aby każdej organizacji społecznej oraz miastu przysługiwał w KDS tylko jeden głos. Pomaga to w zachowaniu równowagi pomiędzy organizacjami reprezentującymi różne interesy, a także zapobiega zdominowaniu KDS przez większe organizacje lub urzędników miejskich.**

Oprócz tego w skład Komisji mogą wchodzić osoby reprezentujące inne jednostki miejskie. Osoby te, a także np. przedstawiciele Policji i Straży Miejskiej oraz radnych miejskich i dzielnicowych, można też zapraszać na spotkania KDS w charakterze gości. **Reprezentantki i reprezentanci tych instytucji powinni mieć jednak głos jedynie doradczy, aby w głosowaniach decyzje należały przede wszystkim do strony społecznej.**

Zapraszanie na spotkania KDS osób reprezentujących różne instytucje zaangażowane w tworzenie i realizację polityki narkotykowej ułatwia prowadzenie dialogu pomiędzy nimi a organizacjami społecznymi, a także wzmacnia ich zaufanie do rekomendacji organizacji społecznych i rezultatów prac KDS – zwiększa więc szansę na to, że prace KDS będą mieć realny wpływ na kształt polityki miejskiej.

Bardzo ważne jest, aby w spotkaniach KDS brali i brały udział również przedstawiciele i przedstawicielki Policji. Ze względu na to, że policjanci i policjantki mogą decydować o nieściganiu osób posiadających nielegalne substancje na własny użytek, włączanie ich w dialog z organizacjami społecznymi i instytucjami wchodzącymi w skład KDS może mieć znaczący wpływ na ograniczenie karania użytkowników i użytkowniczek narkotyków.

Dodatkowo warto uregulować również możliwość dołączania do KDS nowych organizacji. Zasady dołączania nowych członków i członkiń mogą być mniej lub bardziej sformalizowane.

Przykład: aby przystąpić do warszawskiej BKDS ds. przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS, wystarczy złożyć oświadczenie w tej sprawie na pierwszym posiedzeniu, w którym chce się uczestniczyć, a prawo głosu uzyskuje się od następnego spotkania. Aby przystąpić do krakowskiej KDO ds. uzależnień, konieczne jest zaś złożenie pisemnego wniosku do Dyrektora Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień za pośrednictwem Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia.

Organy

Żeby usprawnić działanie KDS, warto spośród jej członków i członkiń wybrać osoby odpowiedzialne za organizację jej pracy. W tym celu można ustanowić funkcję przewodniczącego lub przewodniczącej KDS, a także – w miarę potrzeby – jego lub jej zastępców, sekretarza albo też kolegiального prezydium. Należy wówczas ustalić również zasady wyboru i odwołania tych osób oraz ich kompetencje, a także określić, czy funkcje te są kadencyjne.

Przykład: W Warszawie pracami każdej KDS kieruje wybrany lub wybrana przez nią przewodniczący/a. Osoba ta jest też odpowiedzialna za przysyłanie miastu sprawozdań z prac KDS. Długość trwania kadencji i szczegółowe zasady wyboru określa regulamin wewnętrzny. Zgodnie z Regulaminem BKDS ds. przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS kadencja przewodniczącego/ej trwa 2 lata, a jego/jej wybór dokonywany jest w głosowaniu jawnym, na pierwszym posiedzeniu po upływie kadencji, większością obecnych głosów. Warszawskie KDS mogą też powoływać prezydium, jednak Regulamin BKDS ds. przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS nie przewiduje takiej możliwości. Krakowskie KDS wybierają zaś swojego przewodniczącego/ą, wiceprzewodniczących i sekretarza, a ich kadencja trwa jeden rok. Zgodnie z Regulaminem Komisji Dialogu Obywatelskiego ds. Przeciwdziałania Uzależnieniom osoby te wybierane są w głosowaniu jawnym, spośród przedstawicieli organizacji obecnych na posiedzeniu. Regulamin określa też szczegółowe kompetencje każdej z tych osób.

Działanie KDS, w tym organizacja jej spotkań oraz przygotowywanie dokumentacji – uchwał, protokołów i sprawozdań – wymaga ponadto obsługi organizacyjnej. Może ją zapewniać albo sama KDS, albo jednostka urzędu miasta, przy którym działa KDS. Kwestię tę warto ustalić w dokumencie regulującym działanie KDS.

Przykład: Warszawski program współpracy przewiduje, że obsługę organizacyjną, w tym nieodpłatne użyczenie sali i sprzętu na posiedzenia, zapewnia biuro, przy którym działa KDS. W zarządzeniu Prezydenta Miasta Krakowa, określającym zasady tworzenia i funkcjonowania KDS, ustalono zaś, że obsługę kancelaryjną i merytoryczną KDS zapewnia we własnym zakresie, jednak może otrzymać wsparcie kancelaryjne i merytoryczne od jednostki lub organu miasta, przy którym działa.

Posiedzenia

Część pracy KDS może odbywać się za pośrednictwem komunikacji zdalnej, jednak aby prowadzić najważniejsze dyskusje i podejmować kluczowe decyzje, konieczne jest także przeprowadzanie posiedzeń Komisji. W dokumentach regulujących działanie KDS należy więc określić m.in.:

- 1) minimalną częstotliwość posiedzeń,
- 2) sposób i formę ich zwoływania i przeprowadzania,
- 3) sposób podejmowania decyzji i zasady przeprowadzania głosowań oraz
- 4) możliwość wspólnych obrad z innymi KDS oraz powoływania podzespołów.

Częstotliwość posiedzeń jest zależna od zakresu zadań powierzonych KDS oraz dyspozycyjności jej członków i członkiń. Aby zachować ciągłość pracy KDS, zapewnić regularny kontakt pomiędzy osobami wchodzącymi w jej skład oraz umożliwić terminowe podejmowanie koniecznych decyzji, KDS powinna spotykać się przynajmniej kilka razy w roku.

Przykład: Zgodnie z regulaminem warszawskiej BKDS ds. przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS jej posiedzenia zwoływane są w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na 2 miesiące, z wyłączeniem okresu wakacyjnego. W praktyce spotkania KDS odbywają się co miesiąc. Regulamin krakowskiej KDS wymaga zaś organizacji posiedzeń raz na kwartał – w praktyce posiedzenia KDS są organizowane z taką właśnie częstotliwością.

W dokumentach określających działanie KDS należy też uregulować sposób zwoływania i przeprowadzania posiedzeń. Trzeba więc wskazać m.in., do których obowiązków należy zwoływanie posiedzeń (np. przewodniczącego lub przewodniczącej), w jakiej formie (pisemnej, elektronicznej) i z ilu dniowym wyprzedzeniem należy je zwoływać, a także co powinna zawierać informacja w tej sprawie (np. termin, miejsce i porządek obrad). **Dobrym rozwiązaniem jest także publikacja informacji o kolejnych posiedzeniach na stronie internetowej lub w Biuletynie Informacji Publicznej miasta – oprócz przekazywania jej bezpośrednio członkom i członkiniom KDS.**

Posiedzenia KDS powinny być jawne. Z ich przebiegu należy więc sporządzać protokół, notatkę lub sprawozdanie. **Dobrą praktyką jest zamieszczanie tych dokumentów na stronie internetowej lub w Biuletynie Informacji Publicznej miasta.** Posiedzenia mogą być ponadto otwarte dla osób niewchodzących w skład KDS.

W programie współpracy, zarządzeniu lub regulaminie wewnętrznym należy również określić formę i miejsce posiedzeń. **Dobrym rozwiązaniem, zwłaszcza w czasie trwania pandemii lub innych utrudnień, jest umożliwienie ich organizacji w formie online.**

Przykład: Zgodnie z przepisami warszawskiego programu współpracy spotkania KDS mogą odbywać się w miejscach prowadzenia działalności przez poszczególne organizacje pozarządowe, w siedzibach biur urzędu miasta lub w innych miejscach, a także w formie online.

Jak już wspomniano, aby zapewnić większą demokratyzację pracy KDS i uniknąć zdominowania jej przez silniejsze organizacje pozarządowe, można przyjąć zasadę, że każdej organizacji i miastu przysługuje w KDS jeden głos. Pozostałe osoby (np. przedstawiciele i przedstawicielki jednostek

miejskich) mogą brać udział w posiedzeniach z głosem doradczym. Dodatkowo można ustalić także inne zasady podejmowania decyzji i przeprowadzania głosowań.

Przykład: Regulamin warszawskiej BKDS ds. przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS zakłada, że opinie, wnioski i inne ustalenia KDS podejmowane są w drodze konsensusu, a głosowanie jest wyjściem ostatecznym i odbywa się jedynie w skrajnych przypadkach lub w przypadkach opisanych w regulaminie.

W niektórych sytuacjach może być potrzebne przeprowadzenie wspólnego posiedzenia KDS działających w różnych obszarach bądź powołanie podzespołów roboczych zajmujących się bardziej szczegółowymi tematami. Jedno i drugie rozwiązanie powinno być uwzględnione w dokumentach regulujących działanie KDS.

Sprawozdawczość

Aby zapewnić transparentność prac i dobrą komunikację pomiędzy KDS a miastem, należy ustalić zasady dotyczące przekazywania przez KDS odpowiednich informacji i sprawozdań miastu. **Warto także wprowadzić obowiązek publikowania najważniejszych informacji i dokumentów na stronie internetowej lub w Biuletynie Informacji Publicznej miasta.**

Przykład: W Warszawie KDS mają obowiązek sporządzać i przysyłać do zamieszczenia na stronie internetowej miasta:

- 1) aktualną informację o przewodniczącym/ej, wraz z danymi kontaktowymi oraz aktualną listę organizacji pozarządowych i jednostek organizacyjnych;
- 2) ogłoszenia o miejscu i terminie posiedzeń (na co najmniej 5 dni roboczych przed terminem spotkania) oraz program spotkania;
- 3) uchwały i stanowiska podejmowane przez KDS;
- 4) roczne sprawozdanie z pracy KDS. Przewodniczący/a BKDS ds. przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS ma ponadto obowiązek prowadzić aktualną listę członków i członkiń KDS, nadzorować sporządzanie notatek lub sprawozdań z posiedzeń, a także najpóźniej do dnia 31 stycznia przesłać sprawozdanie z prac KDS w poprzednim roku do Pełnomocnika Prezydenta m.st. Warszawy ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz do dyrektora biura, przy którym działa KDS.

W Krakowie Przewodniczący/a Komisji ds. uzależnień ma obowiązek:

- 1) w terminie nie dłuższym niż 14 dni po odbyciu posiedzenia przekazać bieżące sprawozdanie i wnioski,
- 2) do 31 stycznia przekazać roczne sprawozdanie z działalności za rok poprzedni
 - do Dyrektora Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie oraz do Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia, celem publikacji w serwisie www.ngo.krakow.pl oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

2.4. KDS w województwie

Wojewódzkie KDS

Duże ośrodki miejskie to przestrzenie, w których najmocniej uwidaczniają się problemy związane ze zjawiskiem narkomani. Na panującą w nich sytuację oddziałują jednak nie tylko miejskie polityki narkotykowe, ale także polityki wojewódzkie. Również w ich tworzenie i realizację warto więc włączać przedstawicieli i przedstawicielki organizacji społecznych – m.in. tworząc wojewódzkie KDS.

Jak wskazano w podrozdziale 2.1. Podstawy prawne działania KDS, funkcjonowanie wojewódzkich KDS może być uwzględnione w odpowiednich w uchwałach sejmiku województwa:

- 1) WPPN przyjętym na podstawie przepisów UPN,
- 2) uchwale w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami województw, przyjętej na podstawie przepisów USW, oraz
- 3) uchwale w sprawie programu współpracy z organizacjami pozarządowymi, przyjętej na podstawie przepisów UDPPiW.

Tak samo jak w przypadku miejskich KDS, najlepszym rozwiązaniem jest umocowanie działania wojewódzkiej KDS we wszystkich trzech uchwałach.

→ Więcej informacji na temat regulacji funkcjonowania KDS w tych uchwałach można znaleźć w podrozdziale 2.2. Tworzenie miejskich KDS (s. 22–23).

Kompetencje wojewódzkich KDS oraz zasady ich tworzenia i działania są analogiczne jak w przypadku miejskich KDS.

→ Informacje na temat:

- kompetencji KDS można znaleźć w podrozdziale 2.2. Tworzenie miejskich KDS (s. 24);
- zasad tworzenia KDS – w podrozdziale 2.2. Tworzenie miejskich KDS (s. 24–25);
- zasad działania KDS – w podrozdziale 2.3. Działanie miejskich KDS (s. 27–31).

Rola miejskich KDS w kształtowaniu polityki wojewódzkiej

Równolegle do działania wojewódzkich KDS, w kształtowanie wojewódzkiej polityki narkotykowej można włączać również miejskie KDS. **W tym celu w pracy miejskiej KDS warto angażować przedstawicieli i przedstawicielki organów samorządu województwa oraz innych jednostek wojewódzkich działających w obszarze polityki narkotykowej.** Osoby te można zapraszać na spotkania KDS, a także przekazywać odpowiednim instytucjom wojewódzkim wyniki prac i rekomendacje Komisji.

Jeżeli w województwie funkcjonuje wojewódzka KDS, w pracy miejskiej Komisji warto zaangażować także jej przedstawicieli i przedstawicielki. **Interakcje pomiędzy komisjami mogą być też dwustronne – osoby reprezentujące miejską KDS mogą być zapraszane na spotkania wojewódzkiej KDS, a nawet być jej stałymi członkami lub członkiniami.** Umożliwienie stałego kontaktu oraz wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy KDS różnego szczebla może przyczynić się do większej spójności miejskiej i wojewódzkiej polityki narkotykowej.

Współpraca pomiędzy KDS

Z tych samych powodów dobrym rozwiązaniem jest tworzenie forów współpracy pomiędzy KDS działającymi w różnych miastach i województwach. Umożliwienie im wymiany wiedzy i doświadczeń, np. poprzez organizowanie regularnych spotkań ich reprezentantów i reprezentantek, może pomóc im efektywniej rozwiązywać napotymane problemy, korzystać z dobrych praktyk stosowanych w innych miastach oraz usprawniać działalność zarówno samych KDS, jak i organizacji i instytucji wchodzących w ich skład.

ROZDZIAŁ III: KDS DZIAŁAJĄCE W OBSZARZE POLITYKI NARKOTYKOWEJ

Jak wspomniano w podrozdziale 1.2. Tworzenie miejskich polityk narkotykowych – dobre praktyki (s. 14), w ciągu ostatnich 2 lat KDS zajmujące się zagadnieniami związanymi z tworzeniem lub realizacją polityki narkotykowej działały w czterech polskich miastach: Gdańsku, Krakowie, Warszawie oraz Wrocławiu. Poniżej zamieszczono zestawienie informacji na temat okresu i podstaw prawnych ich działania, kompetencji oraz zasad tworzenia i działania.

	Gdańsk	Kraków	Warszawa	Wrocław
Nazwa	Zespół ds. monitoringu i ewaluacji Wieloletniego Ramowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii	Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Przeciwdziałania Uzależnieniom	Branżowa Komisja Dialogu Społecznego ds. przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS	Grupa Dialogu Społecznego ds. uzależnień
Okres działania	od 2017 r.	od 2017 r.	od 2007 r.	od 2017 r. do początku 2020 r.
Podstawy prawne działania	zarządzenie Prezydenta Miasta Gdańska wydane na podstawie uchwały rady miasta w sprawie przyjęcia GPPN	1) zarządzenie Prezydenta Miasta Krakowa wydane na podstawie uchwały rady miasta w sprawie przyjęcia rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi 2) wieloletni program współpracy z organizacjami pozarządowymi 3) regulamin wewnętrzny KDS	1) roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi 2) regulamin wewnętrzny KDS	roczny oraz wieloletni program współpracy z organizacjami pozarządowymi

	Gdańsk	Kraków	Warszawa	Wrocław
Kompetencje	1) prowadzenie monitoringu i ewaluacji Wieloletniego GPPN na lata 2017–2020 oraz 2) tworzenie Wieloletniego GPPN na lata 2021–2025.	1) opiniowanie projektów uchwał rady miasta i innych dokumentów przedkładanych przez kierującego/ą jednostką urzędu, przy której działa KDS 2) określanie potrzeb społecznych w zakresie swojej działalności i przedstawianie propozycji ich rozwiązania 3) współpraca z właściwymi merytorycznie jednostkami urzędu oraz komisjami rady miasta w zakresie opiniowania dokumentów strategicznych, zwłaszcza na etapie tworzenia ich założeń oraz 4) współpraca z KRDP.	1) konsultowanie, opiniowanie i współtworzenie dokumentów i projektów aktów prawnych 2) przygotowywanie założeń do konkursów ofert, opiniowanie projektów ogłoszeń konkursowych i delegowanie przedstawicieli do komisji konkursowych 3) udział w konsultacjach z WRDPP lub organizacjami pozarządowymi oraz 4) współpraca z urzędem miasta i innymi ciałami dialogu Realizując swoje zadania, KDS mogą określać potrzeby społeczne, sposoby ich zaspokajania oraz animować i utrzymywać kontakty z mieszkańcami, np. poprzez organizowanie otwartych spotkań, oraz występować do organów miasta z wnioskami w zakresie swojej działalności.	1) wymiana doświadczeń i spostrzeżeń 2) poszukiwanie optymalnych rozwiązań danego problemu czy wyzwania 3) rekomendowanie tych rozwiązań odpowiednim podmiotom 4) wprowadzanie do dyskursu publicznego tematyki, wokół której zawiązała się grupa
Tworzenie	powołanie zarządzeniem Prezydenta Miasta Gdańska na podstawie uchwały w sprawie przyjęcia GPPN	szczegółowy schemat tworzenia i likwidacji warszawskich i krakowskich KDS znajduje się w podrozdziale 2.2. Tworzenie miejskich KDS (s. 24-25).		1) określenie zagadnienia, jakim ma się zająć KDS 2) weryfikacja, czy istnieje już taka sama lub podobna KDS 3) kontakt z rzecznikiem ds. dialogu społecznego urzędu miasta w celu zainicjowania nowej KDS

Najbardziej rozbudowane zasady działania posiadają krakowskie i warszawskie KDS. Poniżej przedstawiono więc zasady obowiązujące w tych dwóch miastach:

	Kraków	Warszawa
Regulamin	KDS posiada wewnętrzny regulaminu określający m.in. tryb i organizację pracy, sposób zwoływania posiedzeń, tryb głosowania oraz kompetencje przewodniczącego/ej, wiceprzewodniczącego/ej i sekretarza KDS.	KDS posiada wewnętrzny regulamin określający m.in. tryb i organizację pracy oraz długość trwania kadencji przewodniczącego/ej i jego/jej kompetencje.
Budowa i skład	1) KDS składa się z przedstawicieli/ek 11 organizacji społecznych działających w obszarze uzależnień oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie i Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie. 2) W skład KDS muszą wchodzić przedstawiciele/ki minimum 4 organizacji społecznych (co najmniej 50% z 7 organizacji, które złożyły wniosek o jej powołanie). 3) Aby przystąpić do KDS, należy złożyć pisemny wniosek do Dyrektora Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień za pośrednictwem Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia	1) KDS składa się z przedstawicieli/ek 22 organizacji społecznych działających w obszarze przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS oraz przedstawicieli/ek Biura Pomocy i Projektów Społecznych Urzędu m.st. Warszawy. 2) W skład KDS muszą wchodzić przedstawiciele/ki minimum 10 organizacji społecznych. 3) Aby przystąpić do BKDS, należy złożyć oświadczenie w tej sprawie na pierwszym posiedzeniu, w którym chce się uczestniczyć, a prawo głosu uzyskuje się od następnego spotkania.
Organy	1) Członkowie/inie Członkowie/inie KDS wybierają przewodniczącego/ą, wiceprzewodniczącego/ą i sekretarza KDS w głosowaniu jawnym, spośród przedstawicieli/ek organizacji obecnych na posiedzeniu. Kadencja każdej z tych osób trwa jeden rok, a ich szczegółowe kompetencje określa regulamin wewnętrzny 2) Obsługę kancelaryjną i merytoryczną KDS zapewnia we własnym zakresie, jednak może otrzymać wsparcie kancelaryjne i merytoryczne od jednostki urzędu miasta, przy którym działa	1) Pracami KDS kieruje przewodniczący/a, wybierany/a w głosowaniu jawnym, większością osób obecnych na posiedzeniu. Kadencja przewodniczącego/ej trwa 2 lata, a jego/jej szczegółowe kompetencje określa regulamin wewnętrzny. Warszawskie KDS mogą też powoływać prezydium, jednak Regulamin BKDS ds. przeciwdziałania narkomanii i HIV/AIDS nie przewiduje takiej możliwości. 2) Obsługę organizacyjną, w tym nieodpłatne użyczenie sali i sprzętu na posiedzenia, zapewnia jednostka urzędu miasta, przy którym działa KDS.

	Kraków	Warszawa
Posiedzenia	1) Posiedzenia KDS odbywają się raz na kwartał. 2) Posiedzenia zwołuje przewodniczący/a w terminach uzgodnionych z pozostałymi członkami/iniami KDS. Informacja w tym zakresie umieszczana jest, nie później niż 5 dni roboczych przed terminem posiedzenia, na stronie internetowej oraz w Biuletynie Informacji Publicznej miasta. 3) Posiedzenia odbywają się w miejscach prowadzenia działalności przez poszczególne organizacje lub w siedzibie urzędu miasta. 4) Posiedzenia KDS są jawne i otwarte. Z każdego posiedzenia sporządzane jest sprawozdanie. Przewodniczący/a jest zobowiązany/a w terminie nie dłuższym niż 14 dni po odbyciu posiedzenia przekazać bieżące sprawozdanie i wnioski do Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie oraz do Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu celem publikacji w na stronie internetowej i w Biuletynie Informacji Publicznej miasta. 5) KDS podejmuje decyzje w formie uchwał, zwykłą większością głosów, w głosowaniu jawnym, przy obecności co najmniej połowy ogólnej liczby członków/iń KDS. Każdy z członków/iń posiada inicjatywę uchwałodawczą i każdemu z nich przysługuje jeden głos. W przypadku równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego/ej. Dla ważności podejmowanych uchwał wymagana jest obecność przewodniczącego/ej lub wiceprzewodniczącego/ej.	1) Posiedzenia KDS odbywają się nie rzadziej niż raz na 2 miesiące, z wyłączeniem okresu wakacyjnego (w praktyce co miesiąc). 2) Terminy i miejsca posiedzeń KDS ustalane są na spotkaniach Komisji z wyprzedzeniem, a zwołuje je przewodniczący/a poprzez przekazanie informacji e-mail o terminie, miejscu i programie posiedzenia wszystkim członkom/inim z minimum 7-dniowym wyprzedzeniem. Informację o terminie i miejscu posiedzenia z 7-dniowym wyprzedzeniem przewodniczący/a przekazuje także do umieszczenia na stronie internetowej miasta. 3) Posiedzenia mogą odbywać się w miejscach prowadzenia działalności przez poszczególne organizacje, w siedzibach biur urzędu miasta lub w innych miejscach, a także w formie online. 4) Posiedzenia KDS są jawne. Z każdego posiedzenia sporządzany jest protokół, który zamieszczany jest na stronie internetowej miasta. 5) Opinie, wnioski i inne ustalenia KDS podejmowane są w drodze konsensusu, a głosowanie jest wyjściem ostatecznym i odbywa się jedynie w skrajnych przypadkach lub w przypadkach opisanych w regulaminie wewnętrznym. W takich sytuacjach decyzje podejmowane są większością głosów obecnych na posiedzeniu członków/iń KDS, a w przypadku równej liczby głosów – głos decydujący ma przewodniczący/ca lub inna osoba prowadząca posiedzenie. Każda organizacja i przedstawiciel/ka miasta będący członkami KDS dysponuje jednym głosem bez względu na liczbę osób uczestniczących w posiedzeniach.

	Kraków	Warszawa
Sprawozdawczość	Przewodniczący/a ma obowiązek: 1) w terminie nie dłuższym niż 14 dni po odbyciu posiedzenia przekazać bieżące sprawozdanie i wnioski, 2) do 31 stycznia przekazać roczne sprawozdanie z działalności za rok poprzedni – do Dyrektora Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie oraz do Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia, celem publikacji w serwisie www.ngo.krakow.pl oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.	KDS mają obowiązek sporządzać i przysyłać do zamieszczenia na stronie internetowej miasta: 1) aktualną informację o przewodniczącym/ej, wraz z danymi kontaktowymi oraz aktualną listę organizacji pozarządowych i jednostek organizacyjnych; 2) ogłoszenia o miejscu i terminie posiedzeń (na co najmniej 5 dni roboczych przed terminem spotkania) oraz program spotkania; 3) uchwały i stanowiska podejmowane przez KDS; 4) roczne sprawozdanie z pracy KDS. Przewodniczący/a KDS ma ponadto obowiązek prowadzić aktualną listę członków i członkiń Komisji, nadzorować sporządzanie notatek lub sprawozdań z posiedzeń, a także najpóźniej do dnia 31 stycznia przesyłać sprawozdanie z prac KDS w poprzednim roku do Pełnomocnika Prezydenta m.st. Warszawy ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz do dyrektora biura, przy którym działa KDS.

Załącznik nr 1 – wzór regulaminu wewnętrznego KDS**Regulamin [nazwa KDS] przy [nazwa jednostki urzędu miasta]****§ 1 Zasady ogólne**

1. Komisja Dialogu Społecznego (KDS) jest ciałem opiniodawczo-inicjatywnodoradczym, a jej członkowie/inie wykonują swoją pracę społecznie.
2. W skład KDS wchodzi przedstawiciele/ki organizacji pozarządowych i jednostek organizacyjnych Miasta działających w obszarze
3. W swojej pracy KDS opiera się na poszanowaniu zasad: pomocniczości, suwerenności podmiotów, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji, jawności, zrównoważonego rozwoju i równości szans.
4. Przy rozpatrywaniu spraw przez KDS jej członkowie/inie oraz osoby biorące udział w jej pracach powinni działać dla dobra Miasta oraz organizacji pozarządowych.

§ 2 Członkowie i członkinie KDS

1. KDS składa się z przedstawicieli/ek minimum ... organizacji pozarządowych, przedstawicieli/ek jednostek organizacyjnych Miasta działających w obszarze ..., oraz przynajmniej jednego przedstawiciela/ki Miasta delegowanego przez kierującego [nazwa jednostki urzędu miasta, przy której działa KDS].
2. Każda organizacja i przedstawiciel/ka Miasta będący członkami KDS dysponuje jednym głosem bez względu na liczbę osób uczestniczących w posiedzeniach.
3. Przedstawiciele/ki jednostek organizacyjnych Miasta uczestniczą w posiedzeniach KDS z głosem doradczym.
4. Przedstawiciele/ki zainteresowanych organizacji pozarządowych i jednostek organizacyjnych Miasta mogą stać się członkami/iniami KDS w dowolnej chwili po złożeniu oświadczenia.
5. Oświadczenie należy złożyć na pierwszym posiedzeniu, w którym uczestniczyć będzie nowy członek/kini KDS.
6. Nowy członek/kini BKDS uzyskuje prawo głosu od następnego spotkania KDS.

§ 3 Władze KDS

1. Pracami KDS kieruje Przewodniczący/a.
2. Przewodniczący/a wybierany/a jest spośród członków/iń KDS.
3. Przewodniczący/a wybierany jest w głosowaniu jawnym, większością głosów osób obecnych na posiedzeniu, na pierwszym posiedzeniu po upływie kadencji.
4. Kadencja Przewodniczącego/ej trwa 2 lata.
5. W przypadku rezygnacji lub śmierci Przewodniczącego/ej w trakcie kadencji, KDS dokonuje wyboru nowego Przewodniczącego/ej na najbliższym posiedzeniu.

6. Przewodniczący/a może być odwołany/a na wniosek 5 członków/iń KDS w drodze głosowania jawnego, większością głosów osób obecnych na posiedzeniu.

7. Przewodniczący/a:

- reprezentuje KDS na zewnątrz;
- nadzoruje tworzenie oraz przestrzeganie Regulaminu KDS;
- nadzoruje tworzenie i wykonanie Zarysu rocznego planu pracy KDS;
- prowadzi aktualną listę członków/iń KDS;
- nadzoruje sporządzanie notatek/sprawozdań z posiedzeń KDS;
- do 31 stycznia składa [nazwa jednostki/stanowiska w urzędzia miasta] roczne sprawozdanie z pracy KDS;
- do 28 lutego weryfikuje listę aktualnych członków/iń KDS poprzez zebranie spośród tworzących ją organizacji pozarządowych i jednostek organizacyjnych oświadczeń o chęci udziału w KDS;
- przesyła na stronę Miasta: Regulamin KDS, zarys rocznego planu pracy KDS oraz aktualne informacje o składzie, władzach i terminach posiedzeń BKDS;
- zwołuje i prowadzi posiedzenie KDS lub wyznacza inną osobę prowadzącą;
- tworzy z inicjatywy własnej lub na wniosek członków KDS grupy i zespoły robocze.

§ 4 Posiedzenie i tryb pracy

1. Posiedzenia KDS są jawne. Z każdego posiedzenia sporządzany jest protokół, który zamieszczany jest na stronie internetowej Miasta.

2. Posiedzenia KDS zwoływane są według potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na 2 miesiące z wyłączeniem okresu wakacyjnego.

3. Terminy i miejsca posiedzeń KDS ustalane są na spotkaniach Komisji z wyprzedzeniem.

4. Pierwsze spotkanie w danym roku kalendarzowym zwoływane jest do dnia 15 lutego.

5. Posiedzenia KDS zwołuje Przewodniczący/a poprzez przekazanie informacji e-mail o terminie, miejscu i programie posiedzenia wszystkim członkom z minimum 7-dniowym wyprzedzeniem. Informację o terminie i miejscu posiedzenia z 7-dniowym wyprzedzeniem Przewodniczący/a przekazuje także do umieszczenia na stronie internetowej Miasta.

6. Członek/kini KDS ma prawo wnieść do porządku posiedzenia punkty istotne dla działalności Komisji.

7. Posiedzenia KDS prowadzi Przewodniczący/a lub osoba przez niego/nią wskazana.

8. Opinie, wnioski i inne ustalenia KDS podejmowane są w drodze konsensusu, głosowanie jest wyjściem ostatecznym i odbywa się jedynie w przypadkach skrajnych lub opisanych w niniejszym Regulaminie. W takich sytuacjach o zapadających decyzjach decyduje większość głosów oddanych przez obecnych na posiedzeniu członków/iń.

9. W przypadku równej liczby głosów, głos decydujący ma Przewodniczący/ca lub osoba prowadząca posiedzenie.

10. W posiedzeniach KDS mogą brać udział zaproszeni eksperci/teki oraz przedstawiciele/ki instytucji i organizacji pozarządowych niebędących członkami KDS. Podmiotom tym przysługuje głos doradczy.

§ 5 Postanowienia dodatkowe

1. KDS wyznacza swojego przedstawiciela/kę do udziału w spotkaniach Forum Komisji Dialogu Społecznego (FKDS). Przedstawiciel/ka prezentuje na spotkaniach FKDS stanowiska i opinie ustalone z KDS. Przedstawiciel/ka zobowiązany jest do przekazywania KDS informacji uzyskanych na spotkaniach FKDS.
2. KDS na wniosek członków/iń KDS może tworzyć grupy i zespoły robocze. W ich skład, z głosem doradczym, mogą wchodzić osoby niebędące członkami KDS.
3. Regulamin wchodzi w życie z chwilą publikacji na stronie internetowej Miasta.

Załącznik nr 2 – Wzór protokołu ze spotkania KDS

Protokół ze spotkania [nazwa KDS] przy [nazwa jednostki urzędu miasta] z dnia ...

W dniu ... odbyło się spotkanie [nazwa KDS].

W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele/ki ... organizacji pozarządowych wchodzących w skład KDS oraz przedstawiciele/ki [nazwy instytucji/instytucji uczestniczących w spotkaniu z głosem doradczym].

W trakcie spotkania:

- 1) [opis poruszonych tematów, podjętych decyzji itp.]
- 2) ...
- 3) ...
- 4) ...
- 5)

Termin następnego spotkania KDS ustalono na

Załącznik nr 3 – Wzór rocznego sprawozdania z działalności KDS

Sprawozdanie z działalności [nazwa KDS] działającej przy [nazwa jednostki urzędu miasta]

1. Spotkania KDS

1.1 liczba spotkań KDS:

1.2 miejsce spotkań KDS:

1.3 główne tematy poruszane podczas spotkań KDS:

1.3.1 ...

2. Skład KDS

2.1 średnia liczba organizacji biorących udział w posiedzeniu:

2.2 liczba organizacji wchodzących w skład KDS:

- wg stanu na 1 stycznia 2020 r.:
- wg stanu na 31 grudnia 2020 r.:

2.3 udział przedstawiciela Biura Urzędu m.st. Warszawy w pracach KDS

- ☐ tak
- ☐ nie

3. Regulamin KDS

3.1 obowiązywanie regulaminu

- ☐ tak
- ☐ nie

jeżeli **tak**, to czy w regulaminie wprowadzono zmiany

- ☐ tak
- ☐ nie

4. Prezydium KDS

4.1 liczba spotkań Prezydium:

4.2 liczba członków Prezydium:

4.3 czy nastąpiły zmiany składu Prezydium,

- ☐ tak
- ☐ nie

jeżeli **tak**, to jakie:**5. Zespoły robocze**

5.1 działanie zespołów roboczych w KDS:

- ☐ tak
- ☐ nie

5.2 liczba spotkań zespołów roboczych:

5.3 tematyka spotkań roboczych:

6. Otwarte konkursy ofert na realizację zadań publicznych

6.1 zaproszenie przedstawicieli KDS do konsultowania tematów i treści zadań konkursowych

- ☐ tak
- ☐ nie

jeżeli **tak**, to czy przedstawiciel uczestniczył w konsultacjach

- ☐ tak
- ☐ nie

6.2 liczba skonsultowanych ogłoszeń konkursowych:

7. Małe dotacje

7.1 zaproszenie przedstawicieli KDS do zespołów do oceny ofert małodotacyjnych

- ☐ tak
- ☐ nie

jeżeli **tak**, to czy przedstawiciel uczestniczył w ocenie

- ☐ tak
- ☐ nie

7.2 liczba spotkań zespołu:

8. Konsultowanie dokumentów

8.1 konsultowanie dokumentów

- ☐ tak
- ☐ nie

8.2 liczba konsultowanych dokumentów:

8.3 nazwy konsultowanych dokumentów:

9. Współpraca KDS z Miastem

9.1 przedstawienie przez KDS propozycji własnych rozwiązań dot. współpracy

- ☐ tak
- ☐ nie

jeżeli **tak**, to jakie:

9.2 wspólne realizowanie przedsięwzięć

- ☐ tak
- ☐ nie

jeżeli **tak**, to jakie:

9.3 wystąpienie problemów we współpracy KDS z Miastem

- ☐ tak
- ☐ nie

jeżeli **tak**, to jakie:

9.4 sugestie dotyczące dalszej współpracy:

10. Inne działania podejmowane przez KDS (niewymienione wyżej):

11. Liczba przesłanych sprawozdań z posiedzeń do publikacji na stronie internetowej Miasta:

METRYCZKA

Imię i nazwisko osoby wypełniającej sprawozdanie/stanowisko w KDS:

Adres e-mail/ telefon:

Data wypełnienia sprawozdania:

O autorce:

Adela Gąsiorowska - prawniczka, specjalizuje się w tematyce partycypacji obywatelskiej, współpracy publiczno-społecznej i funkcjonowania organizacji społecznych oraz w rzecznictwie. Doktorantka na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie przygotowuje projekt badawczy poświęcony panelom obywatelskim w samorządzie lokalnym.

O Polskiej Sieci Polityki Narkotykowej:

Polska Sieć Polityki Narkotykowej została powołana w 2008 r. jako inicjatywa obywatelska przez grupę specjalistów pracujących z osobami uzależnionymi oraz osobami używającymi narkotyków. W 2014 r. powstała także Fundacja Polska Sieć Polityki Narkotykowej, która realizuje misję i wizję Sieci poprzez liczne projekty i inicjatywy. W działalność Sieci zaangażowani są zarówno terapeuci, lekarze, prawnicy, pracownicy Służby Więziennej, pracownicy socjalni, pedagodzy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, jak i sami użytkownicy substancji psychoaktywnych. Kluczowe projekty realizujące misję PSPN skupiają się wokół działalności edukacyjnej oraz advokacji na rzecz racjonalnej polityki narkotykowej w Polsce, profilaktyki uzależnień, działalności szkoleniowej, poradnictwa prawnego i socjalnego oraz działalności resocjalizacyjnej w aresztach śledczych. Fundacja prowadzi także współpracę na rzecz innowacji i wymiany najlepszych praktyk z zakresu redukcji szkód oraz racjonalnych polityk narkotykowych na szczeblu miejskim, krajowym oraz międzynarodowym.

PSPN jest członkiem różnych organów związanych z międzynarodowym ruchem reformy polityki narkotykowej. Jednym z nich jest Europejskie Forum Społeczeństwa Obywatelskiego ds. Narkotyków (European Civil Society Forum on Drugs) – szeroka platforma ds. dialogu między Komisją Europejską a europejskimi organizacjami eksperckimi. Jesteśmy także członkami Eurasian Harm Reduction Network – regionalnej sieci programów redukcji szkód i ich sprzymierzeńców z 29 krajów w regionie Europy Środkowej i Wschodniej oraz Azji Środkowej (CEECA) oraz organizacji International Drug Policy Consortium. PSPN jest także organizacją członkowską w warszawskiej Komisji Dialogu Społecznego ds. Przeciwdziałania Narkomanii i HIV/AIDS.

Naszą misją jest inicjowanie i wspieranie działań mających na celu zmianę w podejściu do problemu narkotyków, zarówno w polskim prawie jak i w świadomości społecznej. Odwołując się do Praw Człowieka, przeciwdziałamy stygmatyzacji i dyskryminacji osób używających narkotyki, osób sięgających po nie z powodu uzależnienia, jak i okazjonalnie. W oparciu o rzetelną wiedzę oraz badania naukowe dotyczące zagrożeń i potencjału związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, promujemy najnowsze osiągnięcia naukowe w dziedzinie terapii uzależnień oraz medycznego zastosowania tych substancji. Naszym celem jest edukacja społeczeństwa poprzez udzielanie rzeczowych informacji opartych na badaniach naukowych, dotyczących konsekwencji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych.

Zapraszamy na naszą stronę: www.politykanarkotykowa.pl